

Verslag van een openbaar verhoor

De parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening heeft op 12 september 2023 **mevrouw Schiet** als getuige gehoord.

Voorzitter: Belhaj

Griffier: Sjerp

Aanwezige leden van de commissie: Aartsen, Azarkan, Belhaj, Maatoug, Van Nispen, Van Raan, Sylvana Simons en Slootweg.

Aanvang 12.45 uur.

De **voorzitter**:

Ik verzoek de griffier om de volgende getuige van vandaag, mevrouw Schiet, naar binnen te leiden.

(Mevrouw Schiet wordt binnengeleid door de griffier.)

De **voorzitter**:

Welkom, mevrouw Schiet. U wordt vandaag gehoord als getuige. Dit verhoor vindt plaats onder ede. U heeft ervoor gekozen de belofte af te leggen. Ik verzoek u met de belofte te bevestigen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

(In handen van de voorzitter legt de mevrouw Schiet de belofte af.)

De **voorzitter**:

U staat nu onder ede en mag plaatsnemen.

Goedemiddag, mevrouw Schiet. Ik heet u nogmaals welkom, ditmaal namens de hele parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening.

Ik wil u vragen om tijdens het verhoor uw microfoon aan te laten staan. Het verhoor zal afgenomen worden door mevrouw Simons en de heer Van Nispen. Voordat we gaan beginnen, wil ik even checken of alles duidelijk is.

Mevrouw **Schiet**:

Alles is duidelijk.

De **voorzitter**:

Ja? Dan stel ik voor dat we gaan beginnen en geef ik het woord aan mevrouw Simons.

Mevrouw **Simons**:

Dank u, voorzitter. Welkom, mevrouw Schiet. De commissie wil het om te beginnen met u hebben over uw werk als projectleider implementatie fraudeaanpak. U bent in mei 2011 gestart met deze functie bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Wat was het doel van dit project?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, misschien ... Het behoeft enige uitleg, als u het goedvindt. In het regeerakkoord van het toenmalige kabinet stond dat de fraude in de bijstand aangepakt zou worden en dat dat zou leiden tot uitsluiting van de uitkering. Dat was natuurlijk eind 2010. Dat is later uitgewerkt – dat is voor mijn tijd, want het project is in mei begonnen – in een brief die naar de Kamer is gegaan over een bredere aanpak van fraude in de sociale zekerheid en de arbeidswetten. Dat behelsde eigenlijk het hele domein van de sociale zekerheid en het hele domein van de arbeidswetten, dus alles vanuit Sociale Zaken. Bij elkaar moesten er zo'n zeventien wetten worden aangepast. Toen heeft het managementteam van Sociale Zaken gezegd: dat is te veel, dat kan je niet bij één directie of één directeur beleggen; het is zo veel, dat kunnen we het beste in een project doen. Dat project moet er dan voor zorgen dat al die wetten worden aangepast. Dat gaat niet zozeer over de inhoud van al die aanpassingen van die wetten, maar om het gezamenlijk voorleggen van alle besluiten of adviezen aan de bewindspersoon, zodat die wetten een beetje vergelijkbaar werden aangepast en ook bewaakt werd dat alles op tijd kon gebeuren. Dat was dus een onderdeel van het project.

Daarnaast was een tweede onderdeel van het project het ervoor zorgen dat die wetten allemaal aangepast en geïmplementeerd konden worden, dus dat alle uitvoerders, zowel in de sociale zekerheid als wat betreft de arbeidswetten, voldoende toegerust waren om die wetten te implementeren, en ervoor zorgen dat burgers en bedrijven wisten wat er van hen verlangd werd, dus om er ook heel veel over te communiceren. Belangrijk was ook dat we dat samen met de uitvoerders deden, omdat in de brief die in maart 2011 naar de Kamer was gestuurd, die uitgangspunten eigenlijk nog weinig gedeeld waren met de uitvoerders. Dat waren eigenlijk de drie stukken, de drie onderdelen waar het project voor stond: de coördinatie, de afstemming en zorgen dat dat allemaal tot stand kwam.

Mevrouw **Simons**:

En u zegt: vanwege de omvang hiervan was het verstandig om dat in een projectvorm te doen.

Mevrouw **Schiet**:

Nou, het is zo dat je in een departement verschillende directeuren hebt die verstand hebben van en verantwoordelijk zijn voor verschillende beleidsdomeinen. Bij Sociale Zaken had je één directeur die verantwoordelijk was voor de bijstand. Een andere directeur was verantwoordelijk voor de WW. Een andere directeur was verantwoordelijk voor de Arbeidsomstandighedenwet. Er was ook een directeur verantwoordelijk voor de Wet minimumloon. Het was dus zó breed. Dat kan je niet bij één directeur beleggen. Je wil ook dat het een beetje vergelijkbaar gebeurt, dus dat er in de Arbeidsomstandighedenwet niet iets heel anders wordt aangepast dan in de WML. Het moet ook uitlegbaar en te begrijpen zijn. Daarom is het een project geworden. Omdat het zo breed, over het hele ministerie, was, is toen in het managementteam besloten: we maken er een project van onder de verantwoordelijkheid van weliswaar één directeur-generaal, een directeur en een projectleider. Dat was ik.

Mevrouw **Simons**:

Dat was u. Wat waren dan uw specifieke taken als projectleider?

Mevrouw **Schiet**:

Mijn specifieke taken waren: bewaken dat de planning gehaald werd, zorgen dat alles wat nog uitgewerkt moest worden – de grote lijnen van de aanpassingen waren al gecommuniceerd met de Kamer in de brief van maart, zo van: dit gaan we doen, zo gaan we fraude aanpakken, zo gaan we oneerlijke arbeidsomstandigheden aanpakken – uitgewerkt werd in de verschillende beleidsdirecties, en dat gezamenlijk voorleggen aan de bewindspersonen, zodat ze nog een keer besluiten konden nemen over de uitwerking ervan, en het bewaken van de planning.

Mevrouw **Simons**:

Werd de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van het beleid dan ook gedeeld door al die directeuren, of was er iemand specifiek verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het beleid?

Mevrouw **Schiet**:

Nee. Alle beleidsdirecteuren bleven verantwoordelijk voor de uitwerking van

hun eigen wet. Mijn directeur was weer verantwoordelijk voor mijn werk, zeg maar, dus ...

Mevrouw **Simons**:
De coördinatie.

Mevrouw **Schiet**:
Dat de plannings gehaald werden, en dat het een beetje consistent en uitlegbaar gebeurde.

Mevrouw **Simons**:
Dank u wel. Het project implementatie fraudeaanpak zou vormgeven aan de Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving, die wij ook wel de "fraudewet" noemen. Welke ruimte had u als projectleider om invulling te geven aan die wet?

Mevrouw **Schiet**:
Zoals ik al zei: de hoofdlijnen lagen al vast. De ruimte die ik in het project had, zat meer op de uitwerking. Als ik een voorbeeld mag noemen, dan is een heel belangrijk voorbeeld dat er eigenlijk geen ruimte was voor uitvoeringskosten, terwijl je weet dat als je een wet gaat implementeren ...

Mevrouw **Simons**:
U heeft het over de oorspronkelijke ... Waar was geen ruimte voor uitvoeringskosten?

Mevrouw **Schiet**:
O ja, sorry. In het regeerakkoord waren geen uitvoeringskosten geraamd. Eigenlijk werd er alleen gezegd in de financiële paragraaf: dit levert 180 miljoen op. Tegelijkertijd weet je dat op het moment dat je wet- en regelgeving aanpast, de werkprocessen moeten worden aangepast, je moet communiceren naar zowel de mensen die een uitkering aanvragen als de bedrijven. Er zaten dus wel degelijk uitvoeringskosten bij. We hebben bijvoorbeeld, als ik een voorbeeld mag geven om een beetje ...

Mevrouw **Simons**:
Heel graag.

Mevrouw **Schiet**:
Ik ben zelf mee geweest op inspectie met inspecteurs die toezicht hielden op arbeidsvreemdelingen, of op mensen die illegaal aan het werk waren in de

horeca. Ik ben toen mee geweest met een inspecteur en de politie naar horecagelegenheden in Amsterdam. Daar waren toen veel signalen dat er mensen illegaal aan het werk waren. Dat vond ik overigens heel indrukwekkend, want dan kom je bij zo'n restaurant en dan moet de politie de voor- en achterkant afsluiten, zodat niemand weggaat, en de inspecteur moet alle papieren controleren. Dat heeft heel veel impact voor de restauranteigenaar, maar ook voor zo'n inspecteur, want je voelt dan de sfeer omslaan. Dat betekent dat als je de boetes verhoogt, dat natuurlijk nog meer gebeurt. Tenminste, dat was de verwachting. Toen hebben we gezegd: er moeten echt trainingen komen voor bijvoorbeeld agressie en geweld. Hoe ga je daarmee om als inspecteur? Dat kost natuurlijk geld. Voor dat stuk hebben we toen echt inzichtelijk gemaakt wat de uitvoeringskosten zijn voor de Inspectie Sociale Zaken, maar ook voor de uitvoerders: UWV, gemeenten, SVB. Daar was oorspronkelijk geen rekening mee gehouden. Toen wij inzichtelijk hadden gemaakt wat de uitvoeringskosten waren, mochten er uitvoeringskosten gemaakt worden – ik weet niet hoe ik het anders moet formuleren – mits gedekt uit de middelen van Sociale Zaken.

Mevrouw **Simons**:

Is dat hoe u mijn vraag interpreteert als ik u vraag welke ruimte u had om er ook nog invulling aan te geven? Is dit een voorbeeld daarvan?

Mevrouw **Schiet**:

Dit is een voorbeeld. Ik kan ook nog een meer beleidsmatig voorbeeld geven, als u dat graag zou willen.

Mevrouw **Simons**:

Graag.

Mevrouw **Schiet**:

Als iemand twee keer fraudeert, noem je dat "recidive". Ik weet dat er ergens in juni een gesprek was. Toen was ik net projectleider. Ik begreep uit de voorbereidingen dat de minister eigenlijk het liefst alles zou optellen, dus dat je, op het moment dat iemand met de WW fraudeert en dat ook in de bijstand doet, zegt: o, maar dat is al recidive. Dat vonden wij niet verstandig. Daarvan hebben wij gezegd: dat moet je niet willen. Toen kregen we ook de vraag: kijk dan hoe het in de fiscaliteit geregeld is. Daar hebben we naar gekeken. Daar geldt dat ook niet zo. Daar telt het ook niet op. Toen hebben we gezegd: "wat wel kan" – dat is de rol van een ambtenaar, hè, kijken naar wat er wel kan – "is overtredingen in werknemersverzekeringen,

dus bijvoorbeeld de WW en de Ziektewet, optellen, maar de bijstand moet je altijd apart houden". Dat is een meer beleidsmatig voorbeeld.

Mevrouw **Simons**:

Dank u wel. U legde in uw rol als projectleider, als ik u goed heb begrepen, verantwoording af aan uw directeur.

Mevrouw **Schiet**:

Ja.

Mevrouw **Simons**:

Welke bewindspersoon was verantwoordelijk?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, dat ... Eigenlijk beiden.

Mevrouw **Simons**:

Zowel de minister als de staatssecretaris?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, want ik denk dat ... Kijk, wat ik heb kunnen achterhalen en wat ik nog in mijn hoofd heb – maar dat kunt u voor de zekerheid beter zelf vragen – is dat de staatssecretaris verantwoordelijk was voor de bijstand.

Mevrouw **Simons**:

En dat was?

Mevrouw **Schiet**:

Dat was de heer De Krom. De minister was verantwoordelijk voor onder andere de arbeidswetten. Wie dat voor de sociale zekerheid breed was, durf ik u eigenlijk niet te zeggen. Zij ondertekenden allebei de wet.

Mevrouw **Simons**:

Dus we hebben het over staatssecretaris De Krom. We hebben het over minister Kamp.

Mevrouw **Schiet**:

Ja.

Mevrouw **Simons**:

Zij ondertekenden allebei. Is het bijzonder dat u vanuit uw rol niet precies kunt zeggen wie verantwoordelijk was?

Mevrouw **Schiet**:

Eh ... Ik zou zeggen: ja.

Mevrouw **Simons**:

Weet u ook wie het woord voerde bij debatten?

Mevrouw **Schiet**:

Dat deden ze beiden, maar de heer Kamp het meeste, denk ik. Ik denk dat hij ...

Mevrouw **Simons**:

Als er brieven werden ondertekend – ik ben even op zoek naar wie de verantwoordelijke was, hè – wie tekende dan de brieven, en hoe?

Mevrouw **Schiet**:

De brief naar de Kamer werd door hen beiden ondertekend. Dat ziet u ook in de brief van 10 maart, maar ook in de wetsvoorstellen. Op een gegeven moment hebben we een brief over de strekking van de wat lagere regelgeving in de wet, de AMvB, het besluit, naar de Kamer gestuurd. Die hebben ze volgens mij ook allebei ondertekend. Als je een wet maakt, doe je ook uitvoeringstoetsen. Die uitvoeringstoetsen vraag je ook aan via een brief, dus bijvoorbeeld aan het UWV en de SVB. Ik weet dat daarbij nog discussie was over de vraag wie welke brief ondertekende, maar ik durf u eigenlijk niet zo goed te zeggen wie welke brief ondertekend heeft. Ik ga ervan uit ... Nee, dan ik ga speculeren ... Nee, nee, dan ga ik speculeren. Nee, dat ga ik niet doen, nee.

Mevrouw **Simons**:

Kunt u zeggen dat het voor u duidelijk was wie de trekker van het dossier was?

Mevrouw **Schiet**:

Ik denk dat de heer Kamp de trekker van het dossier was. Of "denk"? Dat weet ik wel zeker, ja. Ja, dat was wel ...

Mevrouw **Simons**:

En waarom weet u dat zo zeker?

Mevrouw **Schiet**:

Nou, één keer in de week waren er themastaven, zoals we die noemden. Daar zaten de bewindspersonen om tafel met de hoofdamttenaren van het ministerie. Afhankelijk van welke onderwerpen die week besproken werden, kwamen daar ook directeuren en projectleiders bij. Daar ben ik weleens bij geweest als het over de fraudewet ging. Het was wel duidelijk dat de heer Kamp de trekker was. Ik weet ook niet zo goed hoe ik dat verder moet formuleren.

Mevrouw **Simons**:

Hij nam het voortouw in ...

Mevrouw **Schiet**:

Hij nam het voortouw in de gesprekken, in de discussies. Ik sla het even heel plat. Als je besluitvorming neerlegt op de uitwerking van bijvoorbeeld een wet, typ je dat op een papier. Dat noemen we "een nota". Die nota's werden natuurlijk besproken. Daar nam ook de heer Kamp het voortouw bij.

Mevrouw **Simons**:

In het regeerakkoord van kabinet-Rutte I staat dat fraude met uitkeringen harder moet worden aangepakt. Wat betekende dat concreet, een hardere aanpak van fraude?

Mevrouw **Schiet**:

Er waren een aantal trajecten – ik weet niet hoe ik het anders moet formuleren – waarop ingezet werd. Het idee was: je moet zowel bij preventie gaan kijken als bij de pakkans als bij het harder straffen, dus het sanctioneren als mensen frauderen. Je had een handhavingsprogramma. Daar stonden acties in. Er waren maatregelen om de pakkans te verhogen. Daar heeft u volgens mij vrijdag ook over gesproken. Dat gebeurde onder andere door bestandskoppelingen. De fraudewet was eigenlijk het sluitstuk van dat hele handhavingsinstrumentarium. Dat was de sanctionering. Het idee daarachter was: het is belangrijk dat er draagvlak blijft onder de sociale zekerheid en het is belangrijk dat werkgevers niet concurreren over de rug van hun werknemers, en daarmee is het belangrijk dat we uitwassen voorkomen, zowel in de sociale zekerheid als in het bedrijfsleven.

Mevrouw **Simons**:

Was er in uw periode consensus over die noodzaak?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, er was politiek breed draagvlak. Over de uitwerking was er wel discussie. Volgens mij was er over de arbeidswet en de kinderopvang eigenlijk nauwelijks discussie. Dat heb ik in ieder geval niet meer kunnen terugvinden en dat kan ik me ook echt niet herinneren. Op de sociale zekerheid is er in Kamerdebatten wel veel gesproken over: goh, sla je niet door? Dan heb ik het vooral over de handhaving en het buiten werking stellen van de beslagvrije voet, maar daar komen we denk ik zo nog over te spreken.

Mevrouw **Simons**:

Absoluut. U spreekt nu over politieke consensus en over dat er in de Kamer over is gesproken. Hoe was dat binnen het ambtelijk apparaat van Sociale Zaken en Werkgelegenheid?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, dit is misschien ... Wat ik belangrijk vind, als u mij toestaat om dat even uit te leggen ... De rol van een ambtenaar is ... Je hebt verkiezingen. Uit de verkiezingen komen partijen die winnen. Wat die partijen willen, landt in een coalitieakkoord of een regeerakkoord. Als ambtenaar ben je er voor die burger, die gekozen heeft voor die meerderheid, dus is dat leidend. Wat je doet, is zo goed mogelijk in je werk adviseren over hoe dingen uitpakken en wat wel en niet verstandig is. Dat is volgens mij de belangrijke context waarin wij ons werk doen. Ik zeg dit ook even met nadruk omdat ik ook nu, heden ten dage, nog weleens hoor dat ambtenaren zich verschuilen achter een regeerakkoord. Dat is niet zo. Wij zijn er voor die burger en voor de werking van de parlementaire democratie.

Mevrouw **Simons**:

Dat gezegd hebbende, mevrouw Schiet ...

Mevrouw **Schiet**:

Dat gezegd hebbende, in dat regeerakkoord stond natuurlijk dat er 180 miljoen opgehaald moest worden door de bijstandsuitkeringen te stoppen. Daarvan is gezegd – dat was al voor mijn tijd – dat dit niet realistisch was. Sowieso kun je niet zomaar een bijstandsuitkering stoppen als iemand iets voor de eerste keer overtreedt. Wij ambtenaren leggen ook een eed af en hebben ons ook aan de Grondwet en de verdragen te houden. Dat kan dus niet. Daarnaast is dat bedrag niet realistisch. Dus toen is dat verbreed. Daar is wel veel over gesproken. Daarmee wil ik duidelijk maken dat wij ambtelijk zeker vraagtekens hadden bij zo'n zin uit een regeerakkoord. Daarmee is die denk ik ook verbreed.

Mevrouw **Simons**:

Wat was uw grootste bezwaar tegen bijvoorbeeld het idee dat je een uitkering stop zou kunnen zetten als iemand één keer de regels overtreedt dan wel fraude pleegt?

Mevrouw **Schiet**:

Nou, er zijn meerdere bezwaren tegen. Allereerst is de bijstand een vangnet. Als je dat dus bij de eerste keer doet – dat is op een gegeven moment ook bevestigd door juristen – voldoe je niet aan het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Mevrouw **Simons**:

Waarom niet?

Mevrouw **Schiet**:

Omdat mensen dan helemaal niks meer hebben. Je hebt ook een zorgplicht. Die zorgplicht ligt bij gemeenten. Dus dat is een heel groot bezwaar. Als je dat meteen bij die eerste keer doet, pretendeert dit dat mensen geen fouten maken.

Mevrouw **Simons**:

En is dit ook zoals u in uw werk als ambtenaar heeft geadviseerd binnen de context die u zojuist geschetst heeft?

Mevrouw **Schiet**:

Dit is voor mijn tijd al zo geadviseerd en in mijn tijd hebben we hier ook voor gewaarschuwd, maar toen was het natuurlijk al verbreed. In het traject was toen volgens mij al gezegd: joh, dat moet je sowieso niet bij de eerste keer doen, maar hooguit bij recidive. Dat is dus bij een tweede keer.

Mevrouw **Simons**:

U zegt dat dit advies al voor uw tijd was gegeven. Toch heeft ook tijdens uw tijd de vraag nog gespeeld. Begrijp ik dat goed?

Mevrouw **Schiet**:

Kijk, als u naar het wetsvoorstel kijkt ... We hebben een wetsvoorstel naar de Raad van State gestuurd waarin staat dat van mensen die twee keer frauderen met de bijstandsuitkering, de uitkering gestopt wordt. Daarvan hadden we zelf al het beeld dat dit wel heel stevig is. De Raad van State heeft ook gezegd: dat is niet proportioneel. Dus dat is eruit gehaald en op

een andere manier vormgegeven. Zal ik ... Ik kan nu meteen doorpakken, hoor. Of wilt u ...

Mevrouw **Simons**:

Ik weet niet waar u naartoe wil doorpakken.

Mevrouw **Schiet**:

Nou ja, dat is op een andere manier vormgegeven, want dat is eruit gehaald. Toen is gezegd: iemand die twee keer fraudeert, houdt gewoon het recht op zijn uitkering. Alleen, in eerste instantie móést en later mócht de gemeente verrekenen met die uitkering. We hebben het bestaansminimum in Nederland vormgegeven met een beslagvrije voet, zoals we die noemen.

Mevrouw **Simons**:

Dan ga ik u zeggen dat we daar inderdaad straks nog verder over gaan praten.

Mevrouw **Schiet**:

Dan slik ik 'm nog even in.

Mevrouw **Simons**:

Houd u 'm even vast.

Mevrouw **Schiet**:

Ik hou 'm even vast.

Mevrouw **Simons**:

Ik ben benieuwd naar de advisering van de Raad van State. U schetst net het beeld dat de advisering van de raad een rol heeft gespeeld bij de wetsontwikkeling.

Mevrouw **Schiet**:

Ja, zeker. Nee, ja, gelukkig. Dat is een van de checks-and-balances bij het opstellen van wet- en regelgeving, hè. De Raad van State heeft een vrij kritisch advies gegeven. Dat wil zeggen dat de Raad van State eigenlijk een aantal fundamentele bezwaren had. Die zaken moet je dan aanpassen.

Mevrouw **Simons**:

Mevrouw Schiet, u zei zojuist: als de Raad van State met een dergelijk advies komt, dan moet je dat opvolgen.

Mevrouw **Schiet**:

Ja.

Mevrouw **Simons**:

Is dat een wettelijke verplichting? Dan moet je dat opvolgen?

Mevrouw **Schiet**:

Nou, ik weet niet of dat een ... Nee, volgens mij is dat geen wettelijke verplichting. Volgens mij moet je serieus ernaar kijken, maar de Raad van State is natuurlijk niet zomaar een organisatie of zomaar iemand, het is natuurlijk een ...

Mevrouw **Simons**:

In uw optiek schuift u dat niet zomaar terzijde.

Mevrouw **Schiet**:

Nee.

Mevrouw **Simons**:

U noemde een aantal punten waarop de raad kritisch was. Die was ook kritisch over de brede definitie van fraude in de fraudewet, waarmee ook per ongeluk iets verkeerd of te laat invullen tot fraude werd gerekend. De Afdeling adviseert dan het begrip "fraude" alleen te gebruiken als daar "bedrog" mee wordt bedoeld. En "bedrog" impliceert moedwil. Dat advies is niet overgenomen. Weet u ook waarom niet?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, dat kan ik u niet zo beantwoorden, maar ik weet wel dat wij bij de sociale zekerheid bij de definitie zijn aangesloten die het OM ook in de aanwijzing voor socialezekerheidsfraude hanteerde. Dat was dus eigenlijk een begrip dat al bekend was.

Mevrouw **Simons**:

Kent u het begrip? Zou u die definitie met ons kunnen delen?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, ik ga mijn best doen, maar pint u me niet vast op één woord. Volgens mij was het: een overtreding van de inlichtingenplicht met een onverschuldigde betaling of een recht op uitkering tot gevolg. Dat betekent dat je recht hebt op iets waar je eigenlijk geen recht op zou hebben als je de juiste informatie had gegeven – even in mijn woorden.

Mevrouw **Simons**:

Dus u zegt: als je de juiste informatie hebt gegeven, dan heb je wel recht, maar als je de onjuiste informatie hebt gegeven ...

Mevrouw **Schiet**:

Volgens mij is het andersom. Op het moment dat je onjuiste informatie geeft en daardoor extra geld krijgt waar je eigenlijk geen recht op hebt, of daardoor recht op een uitkering hebt, dan wordt dat gezien als fraude.

Mevrouw **Simons**:

Als ik u goed hoor, wordt er dus niet gesproken over moedwil of over het oogmerk om geld daaraan te verdienen. Het verzaken van de inlichtingenplicht zou dan fraude zijn?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, het verzaken van de inlichtingenplicht met daaraan verbonden dat je inderdaad extra geld krijgt waar je eigenlijk geen recht op hebt of een uitkering. Dat is mijn lekeninterpretatie, want u zult begrijpen dat ik geen jurist ben. We hebben dus aangesloten bij een definitie die al bekend was. Dat was in ieder geval voor de sociale zekerheid. Voor de arbeidswetten hebben we ook zo veel mogelijk aangesloten bij alles wat er al was. Bij de voorbereiding vond ik terug – maar nogmaals, ik ben geen jurist – dat termen als "opzet" en "bedrog" vooral in het strafrecht zitten en niet in het bestuursrecht. En dit was allemaal in het bestuursrecht. Dat geef ik u toch even mee, maar eigenlijk zou iemand met een juridische achtergrond hierop moeten antwoorden.

Mevrouw **Simons**:

Wij zullen u er niet op vastpinnen.

Mevrouw **Schiet**:

Heel fijn.

Mevrouw **Simons**:

U heeft al aangegeven geen expert te zijn op dit gebied.

Een aspect van de strengere fraudeaanpak uit de fraudewet was een verhoging van de boetes bij fraude met uitkeringen – u sprak al even over die optie – van 10% naar 100% van het benadelingsbedrag. Wat betekent dat precies voor mensen die een boete kregen?

Mevrouw **Schiet**:

Dat betekent dat als je eerst, zeg maar, voor €1.000 fraudeerde, je dan een boete kreeg van €100.

Mevrouw **Simons**:

10% van die €1.000.

Mevrouw **Schiet**:

10% van die €1.000. En als je in het nieuwe systeem voor €1.000 euro fraudeerde, dan kreeg je ook €1.000 boete.

Mevrouw **Simons**:

En voor mensen die een foutje maakten?

Mevrouw **Schiet**:

Als mensen een foutje maakten en dat foutje ook gevolgen had, namelijk dat ze onterecht geld kregen of onterecht een uitkering ... Ik weet dat er criteria waren voor "verminderde verwijtbaarheid", zoals we dat noemen, en dat uitvoerders daarnaar konden kijken. Punt, denk ik eigenlijk.

Mevrouw **Simons**:

Uitvoerders konden daarnaar kijken. Weet u of het uitgangspunt daarbij ook nog steeds 100% van het benadelingsbedrag was?

Mevrouw **Schiet**:

Volgens mij ... Nee, misschien even terug: de uitvoerders hadden ook de mogelijkheid om af te zien van een boete tot een bepaald bedrag. Ik ga nu ... Nee, anders ga ik mij op glad ijs begeven.

Mevrouw **Simons**:

Ik ga u niet vragen dat te doen. Nee, hoor.

Mevrouw **Schiet**:

Ik zag dat u ook mensen van het UWV nog spreekt, mogelijk later in de week. Ik denk dat die het beter kunnen beantwoorden.

Mevrouw **Simons**:

Waarvan akte. Dank u wel, mevrouw Schiet. Was er een onderbouwing voor de effectiviteit van zo'n maatregel? En, zo ja, welke?

Mevrouw **Schiet**:

U bedoelt voor de verhoging van de boetes, neem ik aan? Ja. Nou, als u mij vraagt "was er een doorwrocht wetenschappelijk rapport waaruit bleek dat het verhogen van de boetes leidt tot minder fraude?", dan is het antwoord: nee, niet voor zover mij bekend. Er staat ook in de wetstoelichting dat er wel wat onderzoeken waren waaruit bleek dat ... Maar er was niet heel veel onderzoek vanuit de sociale zekerheid; laat ik het daarop houden. Vooral de normstelling is, denk ik, de belangrijkste drijfveer geweest.

Mevrouw **Simons**:

Wat bedoelt daarmee? De taakstelling? Een normstelling? Wat bedoelt u?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, met de normstelling bedoel ik dat fraude niet mag lonen. Dat was politiek en maatschappelijk breedgedragen. Ik weet uit mijn hoofd dat twee derde van de Nederlanders ook vond dat fraude met uitkeringen strenger gestraft moest worden en dat ook een groot deel dacht dat strengere of hogere boetes daarbij zouden helpen. Maar er lag niet een wetenschappelijk onderzoek aan ten grondslag.

Mevrouw **Simons**:

Was er in z'n algemeenheid veel wetenschappelijke onderbouwing voor plannen en ideeën rondom fraudeaanpak?

Mevrouw **Schiet**:

Dat durf ik u niet te zeggen. Nee, dat durf ik u echt niet te zeggen.

Mevrouw **Simons**:

Weet u of de gevolgen van hogere boetes voor burgers meegewogen werden bij het uitwerken van maatregelen?

Mevrouw **Schiet**:

Nou, als u mij vraagt of de mogelijke maatschappelijke impact, de mogelijke negatieve maatschappelijke gevolgen, meegewogen werden bij de totstandkoming van de fraudewet, dan is het antwoord ja. Die zijn alleen anders gewogen. De VNG – de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, moet ik even zeggen, dus de vertegenwoordiging van alle Nederlandse gemeenten – heeft ons laten weten: "Goh, wij maken ons wel zorgen. Als je de boetes zo verhoogt, dan kan het zijn dat mensen hun huur niet kunnen betalen en dat mensen en gezinnen met kinderen in de knel komen." We hebben natuurlijk met de politieke leiding besproken dat dit ook zorgen zijn.

Er waren een paar mogelijkheden waarmee gemeenten die gezinnen of mensen die in de knel komen, tegemoet konden komen. Dat kon zijn door in schrijnende gevallen niet te verrekenen. Het kon zijn door leenbijstand. Ik geloof dat je ook nog een bed-bad-broodartikel in de bijstandswet hebt. Er waren eigenlijk redenen, voornamelijk politieke, om dat niet te doen. Ik weet dat er in de debatten in de Kamer ook veel over gesproken is, maar uiteindelijk heeft in het debat de normatieve aanpak, de fraudeaanpak, het verrekenen met de boetes, zwaarder gewogen dan de mogelijke risico's.

Mevrouw **Simons**:

U zegt: er is gekeken naar de maatschappelijke impact, onder andere ook op basis van die normstelling. Is er gekeken naar de persoonlijke aanpak, naar wat het betekent als iemand die een uitkering ontvangt een fout maakt en vervolgens zonder inkomen komt te zitten? U zei al dat u zich kunt voorstellen dat dat een enorme impact heeft op het gezin, maar ik hoor u ook zeggen: de maatschappelijke impact is zwaarder gewogen. U zei: die is anders gewogen.

Mevrouw **Schiet**:

Ja, anders gewogen, want er zijn natuurlijk ... Ik kom zo nog op een voorbeeld, als u het goedvindt. De maatschappelijke impact is anders gewogen omdat ... Ik kan u misschien even terugnemen naar die tijd. Wij zaten toen in een economische crisis. Er moest ook veel bezuinigd worden. Het draagvlak, in ieder geval in het maatschappelijke debat, in media en in de Kamer over ... Er was een risico dat het draagvlak onder de sociale zekerheid af zou nemen, want het ene artikel na het andere artikel over fraude met uitkeringen verscheen. Dat betekent, en dat zie je ook terug in de brief van 10 maart, dat er gezegd wordt: wij staan voor de houdbaarheid van de sociale zekerheid en willen niet dat er oneerlijke concurrentie op bijvoorbeeld arbeidsomstandigheden plaatsvindt bij bedrijven. Dus dat normatieve, het "fraude mag niet lonen", is belangrijk om te voorkomen dat het draagvlak onder de sociale zekerheid afbrokkelt en te zorgen dat werkgevers zich ook gewoon aan onze sociale wetgeving houden.

Mevrouw **Simons**:

Mevrouw Schiet, wij hebben zojuist in het vorige verhoor gesproken met de heer Krug. Hij vertelde ons dat het nalevingspercentage tussen de 90% en 95% lag. Zou u heel kort kunnen schetsen hoe zich dat verhoudt tot die maatschappelijke druk waar u over spreekt, van de media, de politiek en het volk, als ik het even zo mag zeggen, waarvan twee derde ook vond dat

fraude hard aangepakt moest worden? Hoe verhoudt zich dat tot het nalevingspercentage?

Mevrouw **Schiet**:

Nou ja, ik denk dat ... Dat is een hele mooie vraag. Dat is echt een hele mooie vraag, want ik denk eigenlijk dat je in de media nooit leest wat er goed gaat. Dat merk je in de berichtgeving. Dat komt terug in debatten. Dat komt daarmee ook terug in het beleid.

Mevrouw **Simons**:

Ik geef het woord graag aan mijn collega, de heer Van Nispen.

De heer **Van Nispen**:

Mevrouw Schiet, in het regeerakkoord van Rutte I is een fraudetaakstelling van 180 miljoen euro opgenomen. Die fraudemaatregelen moesten dus 180 miljoen euro opleveren voor het ministerie. Een van de doelen van het project was het realiseren van deze taakstelling, die uiteindelijk wordt ingevuld met de fraudewet. Hoe werd de taakstelling gedurende dit project ingevuld?

Mevrouw **Schiet**:

Ik kan u vertellen wat ik gezien heb als projectleider, want in mijn projectteam zat ook iemand die bij de directie Financieel-Economische Zaken zat. Op een gegeven moment kreeg ik de berekeningen van wat het oplevert. Er zijn ramingen gemaakt van wat fraudebestrijding op zou leveren qua hogere boetes en gedragseffecten, zowel bij de sociale zekerheid als bij bedrijven als bij de kinderopvangtoeslag. Wat ik bij de voorbereiding van dit verhoor tegenkwam, was dat volgens mij in juni 2011 de eerste berekeningen waren gemaakt. Die kwamen uit op 155 miljoen.

De heer **Van Nispen**:

155 miljoen.

Mevrouw **Schiet**:

Ja. Toen is ook gezegd: dit is geen 180 miljoen. Dat is evident. Over die berekeningen is een gesprek ... Nee, later – dat kom ik tegen in mijn eigen stukken – , toen het wetsvoorstel naar een ambtelijk afstemmingsgremium ging, dus waar verschillende departementen met elkaar praten over wat je in zo'n wet regelt, lag het bedrag op 160 miljoen. Er zijn dus nieuwe berekeningen gemaakt. Dan zitten we in augustus 2011, denk ik.

De heer **Van Nispen**:

Met welke maatregelen werd dat dan ingevuld, als we het nu over dit bedrag hebben, over deze tussenstand van 155 of 160 miljoen?

Mevrouw **Schiet**:

Wat ik daarvan weet, is dat dat gewoon zag op het verhogen van de boetes en het ingeschatte gedragseffect, dus dat mensen minder zouden frauderen. Daarmee heb je dus ook minder uitkeringen. Die gedragseffecten, weet ik, zijn ook getoetst bij het CPB. Verder weet ik het eigenlijk niet helemaal precies, omdat dat gewoon door onze financieel-economische mensen werd gedaan.

De heer **Van Nispen**:

En daar kreeg u de informatie van?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, eigenlijk heel plat gezegd het stukje dat dan in de wet moest. Platter dan dat kan ik het niet maken. Van die 160 miljoen is in augustus tegen de bewindspersoon gezegd: dit halen we qua taakstelling; we halen dus niet die 180 miljoen. Daar moest een gesprek over plaatsvinden. Daar ben ik niet bij geweest. In die 160 miljoen zat volgens mij – zat het er toen al in? – 10 miljoen voor de kinderopvangtoeslag. Daarvan had de Belastingdienst gezegd: we hebben ongeveer 10 miljoen aan fraudegevallen per jaar. Die waren dus meegenomen. In het eindwetsvoorstel staat 180 miljoen. Daar staat dan 25 miljoen voor de kinderopvangtoeslag.

De heer **Van Nispen**:

Daar komen we zo nog apart op terug, als u dat goedvindt.

Mevrouw **Schiet**:

Zeker.

De heer **Van Nispen**:

Ik heb eerst hier nog een vervolgvraag over. In hoeverre was het financiële kader bepalend voor de keuzes die zijn gemaakt om meer maatregelen toe te voegen? Ik begrijp uit uw antwoord dat men tot 155, 160 kwam. Dat moest uiteindelijk toch 180 worden.

Mevrouw **Schiet**:

Ik heb daar ... Laat ik het zo zeggen: er zijn geen extra maatregelen genomen. Onderdeel van die wet was om de wetten aan te passen en de

sanctionering te verhogen, maar dat is niet leidend geweest. Wat ik wel terug heb kunnen vinden, is bijvoorbeeld dat de recidivegevallen, dus het twee keer frauderen, geen onderdeel zijn geweest van de opbrengsten. Die zaten er dus niet in.

De heer **Van Nispen**:

En als we het hebben over de volgorde, werden dan eerst maatregelen bedacht en werd dan gekeken wat dat op zou leveren, of stond het bedrag eigenlijk op voorhand al vast?

Mevrouw **Schiet**:

Dat vind ik een lastige, omdat het bedrag natuurlijk al taakstellend in het regeerakkoord stond. Dat is één. Tegelijkertijd was de uitwerking van de fraudewet op hoofdlijnen al in maart 2011 een soort van bekend. Toen zijn de berekeningen gemaakt. Ik denk dat het een beetje ... Er zijn ook geen extra maatregelen genomen, anders dan het verhogen van de boetes, als ik het even platsla.

De heer **Van Nispen**:

En toen het bedrag in het regeerakkoord stond, waren daar toen al maatregelen bij bedacht die opgeteld tot die 180 miljoen zouden komen?

Mevrouw **Schiet**:

De enige maatregel was volgens mij het stopzetten van de bijstandsuitkering als mensen frauderen met de bijstand.

De heer **Van Nispen**:

En daarvan was vrij snel duidelijk: dat kan niet op die manier tot die 180 miljoen leiden?

Mevrouw **Schiet**:

Ja. Tenminste, dat was ambtelijk vrij duidelijk, en daarmee ook politiek, want dat is natuurlijk ook geduid.

De heer **Van Nispen**:

Maar hoe moest uiteindelijk dan toch die 180 miljoen worden behaald?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, ik kan u aangeven wat ik weet als projectleider.

De heer **Van Nispen**:

Graag.

Mevrouw **Schiet**:

Dat is eigenlijk wat ik net zei, dat ik op een gegeven moment die tabellen kreeg met de gedragseffecten en de boete-effecten. Hoe dat uiteindelijk 180 miljoen is geworden – dat was dan voornamelijk een verhoging in de kinderopvangtoeslag – kan ik u niet vertellen. Ik kan alleen vertellen – dat vond ik ook nog terug in de voorbereiding – dat bij de aanbieding van het wetsvoorstel na het advies van de Raad van State aan de ministerraad de tweede keer ... Misschien is het goed om even te duiden hoe het gegaan is. We hebben het wetsvoorstel uitgewerkt. Dat is naar de Raad van State gegaan. De Raad van State had dus een heel streng advies. Met zo'n streng advies moet het nog een keer terug naar de ministerraad. Volgens mij – vergeeft u me als ik de tijdgeest niet helemaal weet – stond in dat advies dat de 180 miljoen gehaald werd met onder andere 25 miljoen voor de kinderopvangtoeslag. De Belastingdienst had gezegd: we hebben maximaal 10 miljoen. Wij hebben ook gewaarschuwd dat Financiën dat verschil van 15 miljoen onvoldoende onderbouwd vond, want wat er niet is aan fraude, is er niet. Daarmee heb je een potentieel tekort van 15 miljoen. Dat staat er niet zo in; dat staat er meer impliciet in.

De heer **Van Nispen**:

Begrijp ik goed dat het op een moeizame wijze uiteindelijk tot die 180 miljoen kwam, dat het niet vanzelf zo optelde?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, het was niet een klip-en-klaar bedrag, volgens mij. Op welk niveau dat precies kortgesloten is – hoogambtelijk tussen Sociale Zaken, Financiën en Algemene Zaken, of politiek – weet ik niet. Dat was out of my league, zullen we maar zeggen.

De heer **Van Nispen**:

Dat begrijp ik. Dus u weet niet of de minister erbij betrokken was, of die daarvan op de hoogte was?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, maar wat ik wel weet, is dat in een tijd van economische crisis taakstellingen die je hebt natuurlijk altijd heel belangrijk zijn.

De heer **Van Nispen**:

Ja. Weet u of op enig moment is overwogen om die taakstelling bij te stellen?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, dat weet ik niet.

De heer **Van Nispen**:

Maar u zegt wel: in een tijd van crisis is zo'n taakstelling heel belangrijk. Wat voor effect had dat op u als projectleider?

Mevrouw **Schiet**:

Dat was misschien meer in algemene zin bedoeld, sorry.

De heer **Van Nispen**:

Met welke ministeries had u contact over de taakstelling?

Mevrouw **Schiet**:

Nou, over de hele wet; dat is belangrijk. Er waren wat we "interdepartementale overleggen" noemen. Dat was toen met – gaat u even zitten – EL&I, dus Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, I en M, dus Infrastructuur en Milieu, Algemene Zaken, Financiën, Binnenlandse Zaken, Veiligheid en Justitie, Sociale Zaken, OCW, VWS. Ik denk dat ik ze dan allemaal gehad heb.

De heer **Van Nispen**:

Het was een hele brede wet, die fraudewet, dus er moest een hoop worden afgestemd. Maar als we het dan hebben over die taakstelling, welke actoren speelden daarbij een rol?

Mevrouw **Schiet**:

De belangrijkste departementen waren natuurlijk Sociale Zaken, Financiën en Algemene Zaken.

De heer **Van Nispen**:

En wat is dan op dat moment de rol van het ministerie van Financiën?

Mevrouw **Schiet**:

Het ministerie van Financiën is de hoeder van onze portemonnee. Dat moet zorgen wij niet op een schip zinkend ten onder gaan met de financiën. Dat bewaakt natuurlijk ook of de inkomsten en uitgaven een beetje in balans

zijn. Misschien om het wat bredere palet te schetsen ... Misschien doe ik nu een sprong te ver in de tijd voor u, hoor, maar dan moet u me maar terugfluiten. Het was ook de tijd waarin we in Europa de 3%-norm moesten halen en dat dat heel spannend werd. Het was de tijd waarin bezuinigd moest worden, waar destijds het kabinet ook over gevallen is. Er moest 18 miljard bezuinigd worden. Financiën had natuurlijk een hele belangrijke rol om goed te kijken wat de inkomsten en uitgaven waren en wat taakstellingen waren. Op het moment dat bijvoorbeeld het kabinet viel, is met stoom en kokend water met een aantal andere partijen die op dat moment niet in de gedoogconstructie zaten, dat begrotingsakkoord of lenteakkoord – het heeft allemaal namen – gesloten om die norm in Europa te halen. Financiën was goed waakzaam op de financiën, wat ook hun taak is.

De heer **Van Nispen**:

U noemt dat "goed waakzaam". Op welke manier heeft dat uw werk als projectleider beïnvloed? Welke rol speelde dat dan voor u?

Mevrouw **Schiet**:

Dat er veel overleg ... Voor mijzelf, op zich ... Ik ben zelf een keer naar Algemene Zaken geweest om toe te lichten wat de stand van de wet was. Toen heb ik ook gezegd: we hebben de 180 miljoen niet. AZ zei: dat is wel belangrijk. Dat zei Financiën ook. Dat heb ik tegen mijn directeur gezegd. Die is toen gaan bellen. Het is vrij politiek of hoogambtelijk, denk ik. Ik weet het niet. Dus mijn rol als projectleider heeft het in die zin beïnvloed dat het een van de vele vraagstukken was die op tafel lagen. Naast de juridische houdbaarheid ging het ook om de financiële kant, de communicatie, de contacten met de uitvoerders. Het was een van de vraagstukken.

De heer **Van Nispen**:

Laat ik het nog iets breder vragen, los van uw persoonlijke rol als projectleider, maar meer voor u en uw collega's op het ministerie van Sociale Zaken. U werkt aan een wet. Diverse maatregelen zitten in die wet. Vanuit Algemene Zaken en vanuit het ministerie van Financiën wordt dan gezegd: het behalen van die 180 miljoen vinden wij wel belangrijk. Begrijp ik dat zo goed?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, dat begrijpt u goed. Nu komt nog wel één dingetje terug dat wél mijn rol als projectleider heeft geraakt, voor ik u helemaal verkeerd informeer. Dat was namelijk het volgende. Er was natuurlijk druk om de fraudewet snel te

implementeren. De druk zat voor mij heel erg op het besparingsverlies, zoals ze dat noemen. In het regeerakkoord was een soort reeksje ingeboekt, zo van: dat jaar halen we zoveel extra binnen met boetes, dat jaar zoveel, dat jaar zoveel. Het oorspronkelijke idee was dat die fraudewet per 1 juli 2012 in werking zou treden. Dat lukte niet met een heel streng Raad van Stateadvies, dus dat werd 1 januari 2013. Dat leverde uit mijn hoofd al een besparingsverlies op van 50 miljoen. Dat moest gedekt worden. Dat is dan binnen de begroting van Sociale Zaken uiteindelijk opgelost. Ik doe uw vraag niet helemaal recht als ik zeg dat het helemaal geen invloed had. Elke vertraging had financiële effecten. Daarmee werd de druk om snel te komen met de fraudewet wel groter.

De heer **Van Nispen**:

Ja. Dus er was druk om die fraudewet snel tot stand te brengen, daar een meerderheid voor te halen en die wet in te voeren, want elke maand of elk halfjaar langer wachten leverde een besparingsverlies op en dat moest worden gedekt binnen het ministerie van Sociale Zaken. Dan moest er bijvoorbeeld op een andere plek worden bezuinigd.

Mevrouw **Schiet**:

Ja, uiteindelijk moet er dan ergens worden bezuinigd. Ik denk ook dat het uiteindelijk behalen van het totale bedrag de wet wel beïnvloed heeft, vanwege wat ik u al zei. Het kabinet was gevallen over de bezuinigingen van 18 miljard, niet die van 180 miljoen. Toen kwam dat lenteakkoord.

De heer **Van Nispen**:

Daar komen we zo ook nog op.

Mevrouw **Schiet**:

Oké, ja.

De heer **Van Nispen**:

Toch nog één vraag over het ministerie van Financiën. Dat zegt dan: dat bedrag is belangrijk. In hoeverre heeft het ministerie van Financiën ook verstand van de inhoud van die maatregelen?

Mevrouw **Schiet**:

De maatregelen waren in die zin simpel. Het waren boetes en gedragseffecten. Het ministerie van Financiën werd betrokken bij de interdepartementale afstemming. Ze zijn niet de experts van de sociale zekerheid of de arbeidswetten.

De heer **Van Nispen**:

En het ministerie van Algemene Zaken? Dat noemde u ook. Was was hun rol dan precies?

Mevrouw **Schiet**:

Het ministerie van Algemene Zaken bewaakt natuurlijk een paar dingen: de eenheid van regeringsbeleid en de uitvoering van een regeerakkoord, en natuurlijk ook de daarbij horende financiële kant.

De heer **Van Nispen**:

Ja. Hoe is bij het realiseren van die taakstelling rekening gehouden met de gevolgen van de maatregelen voor de mensen die het betreft?

Mevrouw **Schiet**:

Op welke maatregelen doelt u? Op de boetes?

De heer **Van Nispen**:

Uit de fraudewet en alles wat uiteindelijk moest bijdragen aan die taakstelling van 180 miljoen.

Mevrouw **Schiet**:

Ik weet niet of ik uw vraag helemaal begrijp.

De heer **Van Nispen**:

Laten we het hebben over de boetes.

Mevrouw **Schiet**:

Hoe die 180 miljoen zich verhoudt tot de boetes?

De heer **Van Nispen**:

Nee. De vraag die ik heb, is de volgende. Het was belangrijk om die taakstelling van 180 miljoen euro te realiseren. Maatregelen moeten daarvoor zorgen, onder andere de hogere boetes. Hoe is met die maatregel, het verhogen van de boetes, rekening gehouden met de belangen van de mensen die het betreft, waar het om gaat?

Mevrouw **Schiet**:

Ik denk dat ik dat net geschetst heb, maar ik wil dat nog wel een keer doen. Wat betreft de arbeidswetten werden de boetes verhoogd. Die zijn berekend. Voor het belang van de bedrijven is ook gezegd: dat moeten we goed communiceren, zodat ze weten wat ze wel en niet mogen doen. Wat betreft

de sociale zekerheid – want ik denk dat u daar vooral op doelt – is gezegd: die boetes worden verhoogd en we verwachten een gedragseffect. De hele discussie over wat dat nu betekent als mensen frauderen en die boetes niet kunnen betalen, is een heel belangrijk onderdeel geweest van het debat. Vanuit het project vonden wij het heel belangrijk om ook zeker te weten dat mensen begrepen wat er van ze verwacht werd, dus we hebben ook heel erg ingezet op het communiceren met mensen. We hebben paneldiscussies gehad met mensen die een bijstandsuitkering hadden om te kijken van: joh, als je dit leest, begrijp je dan wat je wel mag en wat je niet mag en wat de consequenties zijn als je dingen doet die niet mogen? Er was ook een hele campagne: Weet hoe het zit. In de zin van zo veel mogelijk preventie door communicatie is er veel aan gedaan. Voor de rest was het een politieke weging om te kijken wat we nu belangrijk vonden.

De heer **Van Nispen**:

Ja. Uiteindelijk is het een politieke weging, maar u heeft eerder verteld dat die 180 miljoen gehaald moest worden. Dat hebben Algemene Zaken en Financiën benadrukt. Die vonden dat heel belangrijk.

Mevrouw **Schiet**:

Ja, misschien ... Volgens mij praten we in een kringetje. Volgens mij is namelijk belangrijk dat dat in een regeerakkoord staat.

De heer **Van Nispen**:

Ja, helder.

Mevrouw **Schiet**:

Dat is daarmee een uitgangspunt. Misschien mag ik toch even een doorstapje maken. Wat dat eigenlijk alleen maar onderstreept, was natuurlijk dat toen het kabinet gevallen was en er gekeken moest worden welke wetsvoorstellen we nog wel of niet meer zouden behandelen, dit wetsvoorstel niet controversieel verklaard is. Dat betekent dus dat iedereen het belangrijk vond dat dat gebeurde en ook achter die 180 miljoen stond.

De heer **Van Nispen**:

Ja, ook daar komen we nog op terug.

Mevrouw **Schiet**:

Nee, maar dat is wel even belangrijk voor de context.

De heer **Van Nispen**:

Zeker. Ik had u ook beloofd om terug te komen op de maatregel die de kinderopvangtoeslag raakte. Als onderdeel van die taakstelling komen er maatregelen om fraude met kinderopvangtoeslag tegen te gaan. Daar willen we het nu graag met u over hebben. Hoorde ik u net zeggen ... Was die maatregel om fraude met kinderopvangtoeslag tegen te gaan nou al vanaf het begin onderdeel van die taakstelling?

Mevrouw **Schiet**:

Het verhogen van de boetes en het meelopen van de kinderopvangtoeslag in de ritmiek van de sociale zekerheid staat al te lezen in de brief van 10 maart 2011.

De heer **Van Nispen**:

Ja, en was daar ook al een bedrag aan vastgeplakt wat dat op moest leveren?

Mevrouw **Schiet**:

Voor de periode van maart weet ik dat niet, maar in juni volgens mij wel, want de Belastingdienst had op dat moment 10 miljoen per jaar aan fraudegevallen. Dat is wat ik ervan weet.

De heer **Van Nispen**:

En was het dan ook de verwachting van de Belastingdienst dat het 10 miljoen euro op zou kunnen leveren?

Mevrouw **Schiet**:

Ja.

De heer **Van Nispen**:

Uit een nota van 13 maart 2012 aan de minister blijkt ...

Mevrouw **Schiet**:

Ik weet over welke nota u het heeft.

De heer **Van Nispen**:

U weet welke nota wij bedoelen. Uit die nota blijkt dat de Belastingdienst niet meer dan 10 miljoen euro kon ramen voor de besparingen. Met goedkeuring van het ministerie van Algemene Zaken en het ministerie van Financiën wordt de besparing toch verhoogd naar 25 miljoen euro. Weet u waarom die taakstelling werd verhoogd naar 25 miljoen euro?

Mevrouw **Schiet**:

Nee. Ik denk om de 180 miljoen te halen, eigenlijk, als ik heel eerlijk ben. Maar ik was daar dus niet bij. De nota ken ik wel.

De heer **Van Nispen**:

Maar u denkt dat het komt omdat die 180 miljoen euro gehaald moest worden.

Mevrouw **Schiet**:

Ja, en omdat natuurlijk in alle tabellen die uiteindelijk naar de Kamer zijn gestuurd en die in de wet staan, die 25 miljoen staat van de Belastingdienst.

De heer **Van Nispen**:

Welke onderbouwing was er dan voor die aanscherping van dit bedrag, voor die 15 miljoen euro extra?

Mevrouw **Schiet**:

Bij mijn weten – dat staat ook in diezelfde nota – onvoldoende, geen.

De heer **Van Nispen**:

Daar was geen onderbouwing voor?

Mevrouw **Schiet**:

Nee.

De heer **Van Nispen**:

Weet u of de minister hiervan op de hoogte was?

Mevrouw **Schiet**:

Nou, het is een nota aan de bewindspersoon bij het advies van de ministerraad, dus die is gericht aan de minister.

De heer **Van Nispen**:

Ja. Die extra 15 miljoen euro op die totale bezuinigingen van Rutte I – u schetste net ook al de context; het ging om 18 miljard – is een relatief klein bedrag. Maar voor de Belastingdienst en de kinderopvangtoeslag had de opdracht om 15 miljoen extra te besparen mogelijk wel grote gevolgen. Heeft u gesprekken gevoerd met de Belastingdienst over de gevolgen van deze extra 15 miljoen voor de Belastingdienst?

Mevrouw **Schiet**:

Nee. Ik heb sowieso bij de fraudewet één keer met Beleid Financiën gesproken. Voor de rest liepen alle contacten via de reguliere lijnen. Dat was destijds de directie Kinderopvang.

De heer **Van Nispen**:

Weet u of er door hen met de Belastingdienst is gesproken over de gevolgen van die 15 miljoen euro?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, dat weet ik niet. Ik weet wel dat er in die tijd veel gesprekken ... Dat staat ook ergens in een nota. Los van de fraudewet waren er al andere maatregelen om te zorgen dat er minder fraude gepleegd werd in de kinderopvang. Maar dat durf ik u verder niet te zeggen.

De heer **Van Nispen**:

Nee. Voor die extra 15 miljoen euro is dan geen financiële onderbouwing. Is op dat moment duidelijk wat voor maatregelen dat geld op moeten gaan leveren?

Mevrouw **Schiet**:

Nee. Weet u? De fraudewet was vrij simpel, als ik het onaardig zeg. Er waren niet zo veel maatregelen. Die zaten vooral in de boetes. Op een gegeven moment, als je dat te hoog inschat, krijg je een tegenvaller. Ik weet dat in de nota waar u net aan refereerde, staat dat Financiën ook zegt: goh, er moeten dan weer extra maatregelen komen. Daar hebben wij het verder niet over gehad, want dat is een als-dan. Als de fraude er niet is, dan is die fraude er niet en heb je dus gewoon een gat in je begroting. Daar is wel op doorgevraagd. Ook in het Kamerdebat is op een gegeven moment de vraag gesteld: goh, hoe robuust is die 180 miljoen? Dat heb ik bij de voorbereiding ook nog terug kunnen lezen. Daarvan is toen gezegd: ja, het is allemaal met het CPB bekeken; die 180 miljoen acht iedereen daarmee plausibel. Vijf partijen hebben dat akkoord getekend. Het CPB zegt dat het plausibel is. Daarmee is het plausibel. Dat is wat ik terug kan vinden in de Handelingen.

De heer **Van Nispen**:

Dat begrijp ik, maar er was geen onderbouwing voor onder andere die extra 15 miljoen euro.

Mevrouw **Schiet**:

Nee.

De heer **Van Nispen**:

Heeft u daarover nog gesproken met bijvoorbeeld uw leidinggevende of de bewindspersoon? Was die op de hoogte?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, dit was niet aan mij. Dit was echt een treetje te hoog, om maar even zo te zeggen.

De heer **Van Nispen**:

Weet u of er rekening is gehouden met de mogelijkheid dat het aantal bezwaren en beroepen zou kunnen toenemen door deze extra maatregel, die 15 miljoen euro?

Mevrouw **Schiet**:

Bij die 15 miljoen weet ik het niet. Bij de hele fraudewet weet ik het wel, want dat zit in de uitvoeringskosten, onder andere ook bij onze – dan praat ik even vanuit mijn SZW-tijd – juristen van SZW. Ook voor de arbeidswetten werd natuurlijk verwacht dat met hogere boetes de bezwaren en beroepen toe zouden nemen. In den brede was dat wel zo.

De heer **Van Nispen**:

U vertelde eerder aan mijn collega Simons dat met de uitvoeringskosten geen rekening was gehouden. Dat was helemaal aan het begin van dit gesprek. Is dit dan een voorbeeld daarvan?

Mevrouw **Schiet**:

Voor zover ik weet en wat ik heb terug kunnen vinden, is dat er voor de Belastingdienst geen extra uitvoeringskosten zijn ...

De heer **Van Nispen**:

En als we het breder trekken, fraudewet breed?

Mevrouw **Schiet**:

Breder wel.

De heer **Van Nispen**:

Dus die bezwaren en beroepen die zouden kunnen toenemen, vallen in de categorie waar eigenlijk geen rekening mee was gehouden?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, en uiteindelijk zijn de kosten voor de uitvoering toen geraamd op bijna

12 miljoen, zowel voor de sociale zekerheid als de arbeidswetten. Ik meen dat voor de Belastingdienst niks extra's is geraamd.

De heer **Van Nispen**:

Ja. En is er rekening mee gehouden dat er dan extra capaciteit nodig is voor bezwaar en beroep?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, daar zitten die kosten in. Ja.

De heer **Van Nispen**:

En weet u of die extra capaciteit voor bezwaar en beroep er uiteindelijk ook kwam?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, dat is natuurlijk na de implementatie van die wet en toen ... Nee, nee. Maar ik moet u wel zeggen dat het in den brede is. Voor de Belastingdienst is er volgens mij niks geraamd. Dat is wat ik weet en wat ik ook terug kon vinden in de overzichten van de kosten.

De heer **Van Nispen**:

Ah, dat gaat specifiek over bezwaar en beroep?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, maar sowieso niks voor de Belastingdienst. Nee.

De heer **Van Nispen**:

Nee. Kunt u de commissie iets vertellen over het belang van financiële kaders aan de ene kant en inhoudelijke afwegingen aan de andere kant in de besluitvorming, zoals in het voorbeeld dat we nu bespreken?

Mevrouw **Schiet**:

Kunt u 'm iets specifieker maken voordat ik via Rome en Parijs ... Ik weet niet zo goed wat uw echte vraag is. Ik ben even aan het zoeken.

De heer **Van Nispen**:

Mijn vraag is deze. U heeft heel duidelijk gezegd wat het belang is van de financiële kaders, van die 180 miljoen, en dat het bedrag uiteindelijk gehaald kon worden door van 10 miljoen bij de kinderopvangtoeslag naar 25 miljoen te gaan. Maar daar was nog geen onderbouwing voor. Dus het is nog niet duidelijk met wat voor maatregelen dat dan kan worden gehaald.

Mevrouw **Schiet**:

Nee, maar dat is nooit ...

De heer **Van Nispen**:

Dat is nooit. Dat gaat altijd zo.

Mevrouw **Schiet**:

Nee, normaal gesproken zitten er ... Zoals ik al zei, bij de rest zat de onderbouwing in wat de boetes waren en wat het gedragseffect was. Dat is bij die 10 miljoen ook gebeurd, en bij die 15 miljoen niet. Dat is een keuze. Meer toelichting dan dat kan ik u niet geven, helaas.

De heer **Van Nispen**:

Nee. Maar in de afweging? Aan de ene kant moet het een bepaald bedrag opleveren. Voor die extra 15 miljoen is geen onderbouwing.

Mevrouw **Schiet**:

Het alternatief was om 15 miljoen tekort te hebben. Dan moest het ergens anders opgelost worden. Maar dat is besloten en daar was ik niet bij. Nee, daar kan ik verder niks zinnigs over zeggen.

De heer **Van Nispen**:

Nee, dus dat is voor u een gegeven. Dat begrijp ik.

Mevrouw **Schiet**:

Ja, dus ik kan dat ook niet verder toelichten.

De heer **Van Nispen**:

Nee, maar u kunt wel beschrijven hoe u dat als projectleider doet of hoe dat breder op het ministerie gaat.

Mevrouw **Schiet**:

Hoe het in dit geval ging, is hoe ik net schetste. Ik kwam terug met: we halen het niet. Mijn directeur heeft andere mensen gebeld, de directeur Financieel-Economische Zaken. Toen kreeg ik het later terug met 180 miljoen. Of dat dan hoogambtelijk of politiek besloten is, durf ik echt niet te stellen. De waarschuwing stond in de notitie richting de minister, zo van: goh, let op, Financiën vindt het onvoldoende onderbouwd, en wat er niet is, is er niet. Dat zinnetje staat er ook in. Dat betekent natuurlijk een potentieel gat. Ja.

De heer **Van Nispen**:

Dank u wel. Ik geef het woord weer aan mevrouw Simons.

Mevrouw **Simons**:

Als onderdeel van de taakstelling komen er dus maatregelen. De commissie wil het graag met u hebben over ... Ach, dank u, collega. Ik zit nu op de juiste pagina. Mevrouw Schiet, we komen er wel! Dank voor uw geduld en begrip. De commissie wil het nu graag hebben over het contact met de uitvoeringsorganisaties rondom de fraudewet. Het wetsvoorstel wordt voorgelegd aan de uitvoerders. U vertelde al dat dat onderdeel is van de procedure. In dit geval zijn dat het UWV en de gemeenten. Die zijn – dat heeft u net ook al verteld – vertegenwoordigd door de VNG, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Weet u nog wat de reactie van het UWV was op het wetsvoorstel?

Mevrouw **Schiet**:

Het was een vrij lange uitvoeringstoets, kwam ik tegen. Het begon met: dit is uitvoerbaar. U moet wel weten dat wij die uitvoeringstoets gedaan hebben toen het onderliggende besluit ... Wij regelden een aantal dingen in de wet en een aantal dingen in lagere regelgeving. Dat noem je het besluit, de AMvB.

Mevrouw **Simons**:

Algemene maatregel ...

Mevrouw **Schiet**:

... van bestuur. Ja. Die was nog niet klaar. Er stonden een aantal dingen in. De criteria van verminderde verwijtbaarheid zouden bijvoorbeeld in een AMvB komen. UWV heeft toen gezegd: we achten de wet uitvoerbaar; er zijn wel aanvullende kosten – volgens mij stonden daar die uitvoeringskosten al in – maar we willen wel weten wat er in die AMvB komt te staan, om te kijken welke termijn haalbaar is en of de uitvoeringskosten nog wel reëel zijn of dat die omhoog of omlaag moeten.

Mevrouw **Simons**:

Heeft u dat toen gelezen als een "ja, mits", als een voorwaarde die dan nog uit de AMvB moest blijken?

Mevrouw **Schiet**:

De zin "Dit wetsvoorstel is uitvoerbaar" heb ik als een "ja" geïnterpreteerd, dus: dit kunnen we uitvoeren. Dat er geld voor nodig was, hebben we natuurlijk ook meegenomen in de discussie. En natuurlijk, dat deze

uitvoeringstoets over de wet ging zoals die voorlag, maar dat ze nog niet een akkoord gaven over wat nog geregeld moest worden in zo'n besluit, is volledig begrijpelijk.

Mevrouw **Simons**:

Kunt u het voor mij iets concreter maken? Wat betekent dit?

Mevrouw **Schiet**:

Dat betekent voor mij dat ze zeiden: met de wet kunnen we uit de voeten mits jullie geld regelen. En als we een besluit hebben waarin onder andere de criteria van verminderde verwijtbaarheid staan, dat we niet meer mogen afzien van een boete, dan komen we mogelijk opnieuw met een aangepast budget of geven we aan dat we onderdelen daarvan niet uitvoerbaar vinden. Dat kan natuurlijk ook.

Mevrouw **Simons**:

Heeft het UWV ook geadviseerd over de gevolgen van deze wet voor burgers?

Mevrouw **Schiet**:

Dat durf ik niet helemaal te stellen. Laat ik het zo zeggen. In mijn projectteam zat dus één vertegenwoordiger die alle socialezekerheidswetgeving deed vanuit de beleidsdirecties. Dat was een van mijn collega's. Die wist alles vanuit de beleidsdirecties en die had héél veel contacten met het UWV. Ikzelf eigenlijk niet zo veel, meer af en toe informeel. Ik kan het me niet herinneren. Dat is eigenlijk het enige antwoord dat ik u kan geven. Maar ik kan me voorstellen dat ze dat mogelijk richting mijn collega misschien wel hebben gedaan. Maar dat durf ik niet helemaal te zeggen.

Mevrouw **Simons**:

Maar u zegt: ik kan het me niet herinneren. Ik doe dan de aanname, mevrouw Schiet: er is geen document waarvan u zich kunt herinneren dat er uitvoerig of summier in beschreven is wat eventueel de gevolgen voor burgers zouden kunnen zijn.

Mevrouw **Schiet**:

Nee, er is geen document. Omdat het natuurlijk best wel een tijdje geleden is, is dat waar ik het meest op terughaal. Er is ook niet een enorm emotioneel gesprek geweest, of zo. Want dat onthoud je als mens meestal ook wel. Ik heb weleens contact gehad met het UWV, maar ik kan me niet

herinneren dat daarbij enorm grote issues aan de orde kwamen. Anders dan natuurlijk de zaken als: we moeten mensen goed informeren over wat de gevolgen zijn. We moeten ervoor zorgen dat ze ...

Mevrouw **Simons**:

Bijvoorbeeld de beslagvrije voet waar we het eerder over hadden? Is die ergens ter sprake gekomen? Is er gezegd: we moeten ervoor zorgen dat mensen op z'n minst altijd aanspraak hebben op een minimumbedrag om van te leven?

Mevrouw **Schiet**:

Dat zal ongetwijfeld aan de orde zijn geweest.

Mevrouw **Simons**:

Wat wilde u eerder over die beslagvrije voet zeggen, voordat ik tegen u zei: houd het even vast?

Mevrouw **Schiet**:

Wat wilde ik over de beslagvrije voet zeggen? Ik weet niet wat ik er eerder over wilde zeggen, maar ik kan er nu wel het volgende over zeggen. Er is gekeken naar hoeveel ... Die beslagvrije voet buiten werking stellen is natuurlijk best wel heftig. Er werd toen gezegd: van de mensen die twee keer frauderen, dus recidive plegen, heeft 70% sowieso geen recht op een uitkering, bijvoorbeeld omdat ze werken. Dat betekent dat een grote groep mensen ... Die beslagvrije voet is op een gegeven moment eigenlijk ingezet als een incasso-instrument. Zo noemden we dat. Bij mensen die twee keer fraudeerden, mochten de uitvoerders van de sociale zekerheid – dus de gemeenten, het UWV en de SVB – de boetes verrekenen tot nul. Dan kregen ze dus geen uitkering. Daarvan is toen gezegd: dat is een incasso-instrument. Daar is wel over gesproken, maar ik durf niet te zeggen of dat met het UWV was of met de gemeenten. Daarvan is gezegd: daarmee verhogen we ook de incasso van de boetes.

Mevrouw **Simons**:

U zegt: de beslagvrije voet is op enig moment verworden tot een incasso-instrument.

Mevrouw **Schiet**:

Ja.

Mevrouw **Simons**:

Betekent dat dat iemand die recidive pleegde, daardoor het recht verspeelde op een minimumbedrag per maand om van te leven?

Mevrouw **Schiet**:

Zo kun je het stellen. Tegelijkertijd is daarbij belangrijk dat er ook gezegd werd: 70% van die mensen heeft geen uitkering, maar werkt. En als je werkt, blijft de beslagvrije voet wel gelden. Dat geldt dus voor die 70%. Dan houd je nog 30% over. Vaak hebben mensen dan vermogen. En als mensen echt in schrijnende situaties terechtkomen, als ze inderdaad uit hun huis gezet worden of geen eten hebben, dan is er een hardheidsclausule. Dat betekent dat het UWV, de SVB of gemeenten vanwege dringende redenen kunnen afzien van deze verrekeningen.

Mevrouw **Simons**:

Heeft u een beeld van die 30%? U zegt: dat zijn dan misschien wel mensen die misschien vermogen hebben. Maar was er een duidelijk beeld over wie dat ging?

Mevrouw **Schiet**:

Dat is wat mij destijds verteld is. Als u vraagt of ik hierbij iemand in gedachten heb, dan is het antwoord daarop nee.

Mevrouw **Simons**:

Is er veel discussie geweest over deze constructie en deze verdeling?

Mevrouw **Schiet**:

Wat bedoelt u daarmee?

Mevrouw **Simons**:

Deze verdeling waarbij wordt gezegd: die 70% heeft altijd nog een beslagvrije voet vanwege inkomen door werk. En dan is er nog die 30%. Is daar nog een discussie over geweest?

Mevrouw **Schiet**:

Ik denk dat daar een groot deel van het gesprek ook over ging. "Werken moet altijd lonen" was een beetje het adagium. Dus als je werkt of gaat werken, dan houd je je beslagvrije voet. En voor die 30% geldt: als mensen echt in nood komen, dan geldt de hardheidsclausule. Dat is eigenlijk ook een belangrijk onderwerp geweest, in verschillende bewoordingen, in het Kamerdebat.

Mevrouw **Simons**:

Ik ga even met u naar 5 oktober 2011. Dan ontvangt het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een brief van Divosa en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Ze stellen daarin onder andere dat het beleid niet zal leiden tot de verwachte opbrengsten. En, zoals eerder besproken, was ook de Raad van State op dit punt kritisch over de fraudewet. We weten al hoe er is omgegaan met de kritiek van de Raad van State, maar hoe is er omgegaan met de kritiek van Divosa en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten?

Mevrouw **Schiet**:

Die brief gaat inderdaad over een verlies van beleidsvrijheid. Dat was natuurlijk niet in lijn met dat gemeenten zelf kunnen bepalen hoe ze bepaalde dingen al dan niet doen. Daar waren ze tegen. En ze maakten zich inderdaad zorgen over de maatschappelijke effecten. Die signalen hebben we natuurlijk besproken, gewoon intern in ons projectteam en ook met de bewindspersonen.

Mevrouw **Simons**:

Is er op de verzoeken van de gemeenten ingegaan?

Mevrouw **Schiet**:

Om dit aan te passen? Nee, want dan had het niet in de wet geland zoals het geland is.

Mevrouw **Simons**:

Waarom niet?

Mevrouw **Schiet**:

Een aantal dingen gebeurde al. We hebben natuurlijk met heel veel wet- en regelgeving aangesloten bij dingen die al gebeurden. Gemeenten moeten hun beleid kenbaar maken aan de burgers. Dat moesten ze doen in zogenoemde verordeningen. Nou weet ik niet of de meeste burgers die lezen, maar goed. Gemeenten moesten in verordeningen bekendmaken hoe ze omgingen met boetes. Heel veel gemeenten deden wat er werd voorgeschreven, wat er in de fraudewet staat, eigenlijk al in verordeningen. Dus een van de argumenten was: veel dingen gebeuren al bij gemeenten. Alleen, nu moesten ze het doen vanuit het Rijk. Een gemeentelijke keuze wordt opeens een centrale keuze.

Mevrouw **Simons**:

Mevrouw Schiet, ik ga u heel even onderbreken; neemt u me niet kwalijk. De brief van Divosa en de VNG zegt: dit beleid zal niet leiden tot de verwachte opbrengsten. Waarom heeft men niets met dat advies gedaan?

Mevrouw **Schiet**:

Ik deel uw beeld niet dat er niks met dat advies gedaan is. Alleen, het beleid is geworden zoals het is geworden. De bezwaren en de punten die zij noemen in hun brief – en daar ging ik eigenlijk op in– zijn zowel ambtelijk als met de bewindspersonen besproken. Uiteindelijk is het beleid, als ik het maar even platsla, op hoofdlijnen gebleven zoals het gebleven is. En dat is natuurlijk uiteindelijk een politieke keus.

Mevrouw **Simons**:

Zij schrijven ook dat het de verwachting is dat de kosten door de grotere uitvoeringslasten en de maatschappelijke effecten een veelvoud van dit bedrag zullen zijn. Heeft u de indruk dat de wijzigingen die aangebracht zijn, aan die verwachting tegemoetkomen, namelijk dat die hebben geleid tot lagere uitvoeringslasten?

Mevrouw **Schiet**:

Welke wijzigingen bedoelt u? Die na de Raad van State?

Mevrouw **Simons**:

Nee, hoor. U zegt: Divosa en de VNG stellen dat zij verwachten dat een en ander – dat is dus dat wat voorligt, hè? – niet zal leiden tot de verwachte opbrengsten. U zegt: nou, we hebben wel degelijk aanpassingen gedaan. Heeft u de indruk dat die aanpassingen dan hebben bijgedragen aan het halen van de verwachte opbrengsten?

Mevrouw **Schiet**:

Dat vind ik een lastige vraag, want die brief van Divosa dateert van het eerste wetsvoorstel, toen iedereen werd uitgesloten van de uitkering bij de tweede keer fraude. De bezwaren zijn na het advies van de Raad van State meegewogen. De wet is toen aangepast. In het wetsvoorstel zat weliswaar geen uitsluiting van, maar nog steeds het verrekenen met de uitkering. Dat zat er nog steeds in. Daarover hebben zij op een gegeven moment die brief gestuurd, waarin zij hebben gezegd: "Dank u wel voor de aanpassingen. Het enige waar we blij mee zijn, is dat de inwerkingtredingsdatum niet 1 juli is, maar 1 januari 2013. De rest voldoet nog steeds niet aan onze bezwaren".

Dat is onderdeel geweest van het debat in de Kamer. Daarmee is de wet gebleven zoals die was.

Mevrouw **Simons**:

Dank u wel. Waren er zorgen binnen het ministerie? Werden die zorgen met betrekking tot de verwachte opbrengsten gedeeld?

Mevrouw **Schiet**:

Ik zal de financiën even buiten beschouwing laten, want daar hebben we het net al over gehad. Maar bedoelt u de verwachte maatschappelijke effecten?

Mevrouw **Simons**:

Deelde men binnen het ministerie de zorgen van bijvoorbeeld Divosa en de VNG over de te verwachten opbrengsten?

Mevrouw **Schiet**:

Binnen het ministerie deelden wij de zorgen over de mogelijke maatschappelijke effecten. Ik denk dat ik het zo het beste formuleer. Het ministerie van Sociale Zaken gaat óók over schuldenproblematiek en armoedebestrijding. De zorgen van de VNG en Divosa gingen ook daarover. Die deelden we binnen het ministerie.

Mevrouw **Simons**:

Uit onze informatie blijkt ook dat de gemeenten kritisch waren over de verplichte terugvorderingen en de hoge boetes. Ze noemen onder andere dat de fraudemaatregelen negatieve consequenties zouden kunnen hebben voor de participatie en de schuldhulpverlening. Als mensen zodanig in de schulden komen, is dat ook een verantwoordelijkheid van en een kostenpost voor de gemeente. Welke gevolgen hadden de bezwaren van de gemeenten voor de ontwikkeling van het wetsvoorstel?

Mevrouw **Schiet**:

We hebben op een gegeven moment bij de aanpassing van de wet – ik verlaat mij even op de stukken, want ik ben natuurlijk niet helemaal expert – gekeken naar schuldhulpverlening en hulp bij re-integratie, dus bij terugkeer naar werk. Mogen die dan wel blijven bestaan, ook als de boetes worden verrekend met de uitkering? Kan een gemeente gewoon nog schuldhulpverlening toepassen? Daarvan is toen gezegd dat dat mocht. Dat hebben we ook voorgelegd aan de bewindspersonen. Dat mocht, mits de schulden niet voortvloeiden uit fraude, huiselijk gezegd.

Mevrouw **Simons**:

Iemand die schulden heeft omdat hij fraude gepleegd heeft, die navorderingen en boetes krijgt, en van wie de bestaanszekerheid daardoor eigenlijk in gevaar dreigt te komen, die persoon zou worden uitgesloten van schuldhulpverlening?

Mevrouw **Schiet**:

Dat is zoals ik het teruglees in de stukken.

Mevrouw **Simons**:

En hoe is er gereageerd op de gemeenten, die zeiden: wij maken ons zorgen over de olopende kosten rondom schuldhulpverlening en participatie?

Mevrouw **Schiet**:

Ehm ... Het is allemaal voorgelegd in de besluitvorming. De normstelling "fraude mag niet lonen" is heel ver doorgevoerd. Ik denk dat het belangrijkste hierbij was dat gemeenten vanwege de hardheidsclausule om dringende redenen altijd ergens van konden afzien van die verrekening. Er is leenbijstand. Dat waren eigenlijk de instrumenten die daartegenover gezet werden. In het politieke debat vindt de weging plaats tussen accepteren dat mensen soms geld krijgen waar ze geen recht op hebben versus accepteren dat mensen mogelijk in de knel komen. Waar zit dan het ventiel, zodat mensen niet de criminaliteit ingejaagd worden? Die balans, die discussie, is heel erg politiek. Dat is ook heel erg politiek gewikt en gewogen.

Mevrouw **Simons**:

En wie heeft in dezen besloten om te reageren zoals er gereageerd is? Wie heeft dat gedaan?

Mevrouw **Schiet**:

De Kamer heeft met grote meerderheid het wetsvoorstel aangenomen, zowel de Eerste als de Tweede Kamer. Daar is het wel degelijk besproken.

Mevrouw **Simons**:

Nog even naar de brief van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en Divosa. Zij stellen daarin ook: "Het wetsvoorstel is nauwelijks aangepast naar aanleiding van het advies. De kernbezwaren van beide partijen worden niet overgenomen". Ik hoor u toch iets anders zeggen.

Mevrouw **Schiet**:

Ik weet niet wat u mij hoort zeggen dan, want misschien ...

Mevrouw **Simons**:

Ik heb u eerder gevraagd hoe er is gereageerd op de brief van Divosa en de gemeenten, en toen zei u: nou ja, mensen konden nog wel aanspraak maken op begeleiding met betrekking tot re-integratie en de schuldhulpverlening, mits de schulden niet waren veroorzaakt door fraude. Zij zeggen, en ik ben echt benieuwd naar de reden waarom: het wetsvoorstel is nauwelijks aangepast. U zegt: wij hebben wel degelijk aanpassingen gedaan. Waarom trekken zij deze conclusie?

Mevrouw **Schiet**:

Het wetsvoorstel is op een aantal kernpunten aangepast, maar die voldoen niet aan de principiële bezwaren die zij schetsen. De uitsluiting van de uitkering is eruit gehaald, maar het is een verrekening geworden met de uitkering. Dat voldoet natuurlijk niet aan de principiële bezwaren van de gemeenten en Divosa. Ik noem even uit mijn hoofd de kernbezwaren die zij hadden. Dat betrof het verlies van de beleidsvrijheid van gemeenten, omdat ze vanuit de wet móésten verrekenen. Dat is later door een amendement in de Kamer aangepast naar een kan-bepaling, maar in de eerste versie stond: je móét verrekenen met de uitkering. Dat is een verlies van beleidsvrijheid. Daarnaast maakten zij zich zorgen over de maatschappelijk gevolgen en dat is natuurlijk niet veranderd.

Mevrouw **Simons**:

Zoals?

Mevrouw **Schiet**:

Zoals wat u net schetste, dat mensen bijvoorbeeld hun huur niet konden betalen, dat ze geen eten konden kopen of dat er kinderen in schrijnende situaties zouden komen. Dat zijn natuurlijk zorgen die met de aanpassingen in het wetsvoorstel nog steeds bij ze bestonden. Dat snap ik wel.

Mevrouw **Simons**:

Mijn vraag is: hoe kan dat? Dit zijn ernstige bezwaren. Het gaat over bestaanszekerheid van mensen. Zij moeten eten, een dak boven hun hoofd hebben en dergelijke. Ik ben heel erg benieuwd ...

Mevrouw **Schiet**:

Dat is een politiek besluit.

Mevrouw **Simons**:

Dank u wel. Dank u wel. Mijn laatste vraag voor dit moment: hoe zag het

ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de rol van uitvoeringsorganisaties als het gaat om het vormgeven van beleid? Er worden adviezen uitgebracht, kritiek gegeven en suggesties gedaan. Hoe werd er binnen SZW gekeken naar de rol van uitvoeringsorganisaties, specifiek als het gaat om het vormgeven van beleid?

Mevrouw **Schiet**:

Uitvoeringsorganisaties zijn heel belangrijk. Even plat gezegd: je kan een wet typen en die kan vervolgens door de Kamers komen, maar als niemand hem uitvoert, verandert er in de praktijk niks. Misschien kan ik het even naar mijzelf toetrekken: in mijn rol als projectleider vond ik het heel erg belangrijk om alle geluiden uit de uitvoering op tafel te leggen bij de beslissers. Dat hebben wij ook zo goed mogelijk gedaan. Het kan zijn dat er dan soms anders besloten wordt.

Misschien mag ik een voorbeeld noemen. We hebben bij de totstandkoming van de fraudewet op een gegeven moment gezegd: let op, die boetes kunnen heel hoog worden, dus top die af, even huiselijk gezegd, op €10.000, want anders hebben mensen levenslang met het betalen van de boetes. Dat is niet overgenomen in het politieke besluit. Dat kan. Als ambtenaar ben ik natuurlijk niet gekozen. Ik heb gesolliciteerd, ben aangenomen en heb op een gegeven moment uit te voeren wat onze volksvertegenwoordiging vraagt. Ook een minister is op dat moment de stem van het volk, want daar werk je voor. Dat dat dan van tafel gaat, vind ik voor de uitvoering ingewikkeld, want dit hebben we natuurlijk vanuit de uitvoering op tafel gelegd, maar dat is dan dus zoals ons systeem werkt. Maar als u mij vraagt of de stem van de uitvoerders belangrijk was: ja. Heeft dat allemaal effect gehad in de wet- en regelgeving? Nee.

Mevrouw **Simons**:

Dank u wel, mevrouw Schiet. Ik geef het woord weer aan mijn collega, meneer Van Nispen.

De heer **Van Nispen**:

De commissie wil het nu met u hebben over een specifiek onderdeel van de fraudewet, namelijk de verhoging van de aangiftegrens. Als onderdeel van de fraudewet wordt de aangiftegrens van €10.000 naar €50.000 verhoogd. Wat betekende deze verhoging voor de wijze waarop fraudezaken werden afgedaan? Kunt u dat uitleggen?

Mevrouw **Schiet**:

Ja. Het idee was dat er meer – vergeef me – bestuursrechtelijk werd afgedaan dan strafrechtelijk. Het idee was wat ze dan "lik-op-stukbeleid" noemen. Daarbij zit de boete dichterbij op het moment van de overtreding. De verhoging van de aangiftegrens betekent ook dat je meer laat afdoen door de uitvoerders, UWV, SVB en gemeenten zelf, en minder door het OM en het strafrecht. Ik denk dat dat de belangrijkste dingen zijn.

De heer **Van Nispen**:

Dus meer door het bestuur af laten doen?

Mevrouw **Schiet**:

Ja.

De heer **Van Nispen**:

En wat was de aanleiding voor het verhogen van de aangiftegrens en het dus minder in het strafrecht en meer in het bestuursrecht, dus door het bestuursorgaan zelf, af laten doen?

Mevrouw **Schiet**:

In de brief van 10 maart stond ook al dat er gekeken zou worden naar de verhouding tussen bestuurs- en strafrecht. U kunt zich voorstellen dat op het moment dat je de boetes heel erg verhoogt, zoals gebeurde met de fraudewet, het stelsel met strafrecht in balans moet blijven. Wat mensen wilden voorkomen, was dat het zou lonen om ... Ja, ik ga het nu even heel huiselijk zeggen om het zo concreet mogelijk te maken: als je een boete van €10.000 hebt en je fraudeert nog even door, tot €11.000, dan krijg je een lichte taakstraf in het strafrecht. Dat was het beeld. Dus dan wordt dat aantrekkelijker. Dat was één aspect. Dan raken die stelsels uit balans. De aanleiding was dus meer afdoen in het bestuursrecht, meer lik-op-stukbeleid, en voorkomen dat strafrecht aantrekkelijker – dat is geen goed woord, maar zo noem ik het maar even heel huiselijk – wordt dan bestuursrechtelijke afdoening.

De heer **Van Nispen**:

Het ministerie van Veiligheid en Justitie vindt de verhoging naar €50.000 te hoog en adviseert tegen de aanscherping van het strafrechtstelsel. Dat zijn dus twee bezwaren. Zij willen de balans bewaken tussen het bestuursrecht en het strafrecht. Welke discussie speelde er tussen het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het ministerie van Veiligheid en Justitie ten aanzien van de aanscherping?

Mevrouw **Schiet**:

Er speelden een paar discussies. Een belangrijk punt van het ministerie van Veiligheid en Justitie was: we gaan mogelijk signalen van criminaliteit missen als je het ophoogt en het raakt uit balans met andere stelsels. Sociale Zaken keek naar het eigen bestuursrecht en strafrecht, maar goed, het ministerie van Veiligheid en Justitie moest natuurlijk kijken naar ... Kijk, ook op andere domeinen hebben bestuursrecht en strafrecht zich tot elkaar te verhouden. Dan is het raar als het bij Sociale Zaken heel anders loopt dan op andere wetsgebieden.

De heer **Van Nispen**:

De Raad van State is net als het ministerie van Veiligheid en Justitie kritisch over de aanscherping en vindt deze niet voldoende onderbouwd. Uiteindelijk wordt de aangiftegrens toch tot €50.000 verhoogd. Waarom hield het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vast aan die aanscherping, ondanks de kritiek van het ministerie van Veiligheid en Justitie en de Afdeling advisering van de Raad van State?

Mevrouw **Schiet**:

Nou, omdat die boetes zo verhoogd werden ... Nee, eigenlijk die twee dingen die ik net schetste. Lik-op-stukbeleid gaat sneller in het bestuursrecht. In het strafrecht heb je gewoon veel langere doorlooptijden. Omdat die boetes zo verhoogd worden, krijg je wat ik net al schetste, namelijk dat doorfrauderen zin heeft omdat je dan een taakstraf krijgt.

Er was ook nog een derde argument. Op het moment dat je het strafrecht ingaat en je een strafblad krijgt, kan dat het vinden van werk bemoeilijken. Dat was overigens niet het allereerste argument, maar ook dat speelde mee.

De heer **Van Nispen**:

Dus ondanks de bezwaren van het ministerie van Veiligheid en Justitie en de Raad van State woog het voor het ministerie van Sociale Zaken toch zwaarder en werd dit op deze manier doorgezet en niet aangepast?

Mevrouw **Schiet**:

Ja. Dat is wat ik me nog kan herinneren van die discussies.

De heer **Van Nispen**:

Hoe werd er op dat moment rekening gehouden met de belangen van mensen en hun rechtsbescherming?

Mevrouw **Schiet**:

Hoe bedoelt u?

De heer **Van Nispen**:

De rechtsbescherming in het bestuursrecht of de rechtsbescherming in het strafrecht. Heeft dat op enig moment een rol gespeeld?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, zeker. Dat wil zeggen ... Rechtsbescherming is altijd belangrijk, of het nou om bestuursrecht of strafrecht gaat, maar ik zal even de context schetsen. Ik weet niet meer precies welke partij het was, maar bij de begrotingsbehandeling van Sociale Zaken in 2011 werd er vanuit de Kamer gevraagd om omkering van de bewijslast voor fraudeaanpak. Toen is er een notitie geschreven. Nou, daar waren we ambtelijk tegen. Ik ga u zo meteen ook schetsen waarom. Dat hangt met deze discussie en uw vraag samen, vandaar dat ik dat belangrijk vind om te zeggen. In het bestuursrecht zit het als volgt. Als je een uitkering aanvraagt, om het maar even op de sociale zekerheid toe te spitsen, moet je aantonen dat je daar recht op hebt. Je moet gegevens doorgeven en dan weten mensen waar je recht op hebt. In het strafrecht is het andersom. Dan heb je, zoals we dat noemen, de onschuldpresumptie: je bent onschuldig totdat het tegendeel bewezen is, totdat jouw schuld bewezen is. In dat Kamerdebat werd gevraagd: kun je de bewijslast niet altijd omkeren? Toen hebben wij gezegd: dat moet je ambtelijk niet willen. Uiteindelijk moesten we dat toch uitzoeken. Gelukkig bleef het voor de sociale zekerheid zoals het was. Dit was dus de context van de grens tussen bestuursrecht en strafrecht en de vraag waar de bewijslast ligt.

Uiteindelijk is deze verhoging in overleg tussen Sociale Zaken, Veiligheid en Justitie en de procureurs-generaal vastgesteld. Daarbij is gezegd dat er gelet moet worden op de volgende dingen. Je spreekt in principe een grens af van €50.000. Dan ga je naar het strafrecht. Er kunnen situaties zijn waarbij je ook onder de €50.000 naar het strafrecht gaat, bijvoorbeeld als je stuit op georganiseerde criminaliteit. Er kunnen ook situaties zijn waarbij je boven die grens bestuursrechtelijk blijft handhaven, bijvoorbeeld als iemand werkt en door een strafblad zijn werk dreigt te verliezen. Die zijn ook vastgelegd in de Aanwijzing sociale zekerheidsfraude van het functioneel parket – zo heet die volgens mij, maar ik durf dat niet met zekerheid te zeggen.

De heer **Van Nispen**:

Toch nog een korte vervolgvraag over de bewijslast. U zegt: dat is in de

sociale zekerheid zo gebleven. Het bestuur moest dus bewijzen dat mensen gefraudeerd hadden, of heb ik dat dan niet goed gehoord?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, nee, dat ... Nee, bij sociale ...

De heer **Van Nispen**:

Precies andersom.

Mevrouw **Schiet**:

Volgens mij is het andersom, ja.

De heer **Van Nispen**:

Nee, ja, het is een vraag aan u.

Mevrouw **Schiet**:

In het bestuursrecht moet je aantonen dat je recht hebt op een uitkering en in het strafrecht geldt de onschuldpresumptie: je bent onschuldig totdat het tegendeel bewezen is.

De heer **Van Nispen**:

De Raad van State adviseert ook om bij bestuursrechtelijke procedures af te zien van het griffierecht. Het griffierecht zijn kosten die een burger moet betalen aan de rechtbank bij de start van de procedure. Dit advies wordt niet overgenomen. Waarom niet?

Mevrouw **Schiet**:

Geen idee. Dat durf ik u echt niet te zeggen. Nee, dat weet ik echt niet meer.

De heer **Van Nispen**:

Herinnert u zich dat daar destijds discussie over is geweest?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, dat herinner ik me echt niet meer.

De heer **Van Nispen**:

En wat betekende dit voor het recht van mensen?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, dat weet ik ook echt niet meer. Ik weet nog wel dat er discussies waren – misschien linken die hier ook nog wel aan – over wat dit betekent voor de

kosten van de juridische keten. Maar u moet het mij vergeven. Of het is op een andere tafel besproken of ik weet het gewoon echt niet meer omdat het te technisch is voor mij. Maar ik snap heel goed wat u zegt.

De heer **Van Nispen**:

Voor financieel kwetsbare mensen kan het natuurlijk wel een drempel opwerpen bij de toegang tot het recht als zij kosten moeten maken voordat ze bij de rechtbank komen. Daarom is de commissie erg benieuwd hoe nadrukkelijk de belangen van mensen zijn afgewogen bij het nemen van dit besluit.

Mevrouw **Schiet**:

Dat snap ik, maar ik kan hier echt ... Er is hier dus niet een hele brede discussie over geweest, want anders had ik het wel teruggevonden in de stukken en had ik het, denk ik, nog kunnen achterhalen. Maar dit weet ik echt niet, nee. Ik weet ook niet hoe de bredere discussie destijds was rondom toegang tot juridische ondersteuning. Dat weet ik echt niet.

De heer **Van Nispen**:

Helder. Dan gaan we het hebben over de wetsbehandeling. Maar eerst noem ik 23 april 2012. Toen viel het kabinet-Rutte I. Was het wetsvoorstel op dat moment al afgerond?

Mevrouw **Schiet**:

Het wetsvoorstel lag op dat moment in de Tweede Kamer. Wat er dan normaal gesproken gebeurt, is dat de Kamer een soort schriftelijke ronde doet. Zo noemen we dat. Die stelt dan weer vragen over het wetsvoorstel aan het betreffende departement. Het betreffende departement beantwoordt die vragen dan weer. Dat gaat dan naar de Kamer. Dan krijg je normaal gesproken een debat, een wetgevingsoverleg. Als ik het goed terug heb kunnen vinden, zaten we in de fase dat het wetsvoorstel in de Tweede Kamer lag. We hadden dus nog geen inbreng, zoals dat dan heet.

De heer **Van Nispen**:

Wat betekende de val van het kabinet voor de planning van de hele fraudewet?

Mevrouw **Schiet**:

Het betekende sowieso dat de planning onzeker werd. Je moet weten of de Kamer het wetsvoorstel überhaupt nog gaat behandelen of dat het op de plank ligt. Volgens mij hadden we oorspronkelijk bedacht dat we in mei de

vragen zouden krijgen en ook zouden beantwoorden. Dat ging dus op de lange termijn. We moesten even afwachten wat de Kamer zou besluiten.

De heer **Van Nispen**:

U vertelde al eerder dat u had geconstateerd dat het wetsvoorstel niet controversieel werd verklaard. Verbaasde u dat nog?

Mevrouw **Schiet**:

Nou, mij verbaasde het eigenlijk wel, en niet alleen mij, volgens mij. Maar tegelijkertijd was er dus blijkbaar voldoende politiek draagvlak om het te behandelen. Maar het verbaasde mij wel.

De heer **Van Nispen**:

Maar ik kan me voorstellen dat dat voor het ministerie van Sociale Zaken ... Was dat goed of slecht nieuws, voor de planning; daar beperk ik mijn vraag toe.

Mevrouw **Schiet**:

Voor de planning was het goed nieuws. Voor het ministerie zelf ... Het is een gegeven. De Kamer bepaalt wat controversieel wordt en niet en waar je wel en niet mee doorgaat. Als ambtenaar voeg je je daarnaar. Dat is zoals het werkt. Dat hebben we met elkaar afgesproken.

De heer **Van Nispen**:

U noemde zelf ook al het Begrotingsakkoord 2013, het zogeheten lenteakkoord. Dat is op 26 april 2012 gesloten tussen voormalig coalitiepartijen CDA en VVD en oppositiepartijen GroenLinks, D66 en ChristenUnie. Daarin werden afspraken gemaakt voor de begroting voor het jaar 2013. Was dit begrotingsakkoord of lenteakkoord van invloed op de ontwikkeling van de fraudewet?

Mevrouw **Schiet**:

Ja. Dat is ook terug te vinden in de Handelingen van de Kamer. Dit akkoord was gesloten. Ik weet dat daarmee dus ook de besparingen van 180 miljoen door deze partijen werden onderschreven, en later ook door de SGP. Tijdens de Kamerbehandeling is ook wel gezegd ... Ik las gisteren nog even de Handelingen door. Door bijvoorbeeld GroenLinks is gezegd: wij steunen het begrotingsakkoord. Zij hebben dus voor het wetsvoorstel gestemd. Ik heb daaruit geconcludeerd ... Dan maakt het natuurlijk ook onderdeel uit van hoe je stemt.

De heer **Van Nispen**:

Dus daaruit kon je afleiden dat, omdat het was opgenomen in het lenteakkoord of althans niet was genoemd, partijen zich daar wel aan hadden gecommitteerd? Of hoe moet ik dit begrijpen?

Mevrouw **Schiet**:

Zo heb ik deze zin gelezen. Maar goed, dat kunt u natuurlijk beter vragen aan de mensen die gestemd hebben. Wat je ziet, is dat partijen die eerder volgens mij best wel wat kritische vragen hadden over onderdelen van het wetsvoorstel, in de Kamerbehandeling rondom de wet wél voorstemmen.

De heer **Van Nispen**:

En dat waren partijen die het begrotingsakkoord hadden ondertekend?

Mevrouw **Schiet**:

Ja.

De heer **Van Nispen**:

Ik snap het. Tijdens de wetsbehandeling vindt een discussie plaats over verwijtbaarheid en over de vraag of de wet ruimte biedt om mensen bij fouten niet te behandelen als fraudeur. In zijn reactie belooft de minister van Sociale Zaken, de heer Kamp, om dit verder uit te werken in de algemene maatregel van bestuur, ook wel het "boetebesluit" genoemd. Waarom was deze nog niet beschikbaar tijdens de behandeling in de Tweede Kamer?

Mevrouw **Schiet**:

Hoe het normaal gesproken gaat, is dat je eerst een wet maakt. Die wet gaat langs de Raad van State en langs de Kamer. Dan krijg je in principe de onderliggende regelgeving. Zo'n onderliggende regelgeving, zoals zo'n AMvB wordt genoemd, kan natuurlijk nooit vóór een wet worden gepubliceerd, want de wet is de basis. We waren zelf natuurlijk wel al druk bezig met deze AMvB, alleen konden wij die nog niet naar de Kamer sturen, omdat die eerst naar de Raad van State moet. Zo gaat dat in de volgorde der dingen. Na de Raad van State kan die mogelijk weer aangepast worden. Het aanbieden van zo'n onderliggend besluit, van zo'n AMvB, gaat ook via de ministerraad. Daar moest die ook nog langs. Daarom lag die nog niet in de Kamer.

De heer **Van Nispen**:

Maar bij de uitvoering was deze algemene maatregel van bestuur al wel bekend.

Mevrouw **Schiet**:

Nou, beleid maak je niet in je ivoren toren. Zoals ik net al zei, is het contact met de uitvoerders heel belangrijk. Dat geldt voor de wet, maar dat geldt zeker ook voor een AMvB, waarin je samen kijkt hoe je die criteria van verminderde verwijtbaarheid kunt vastleggen. Dus dat klopt; we waren in overleg met ze. En ze deden daar ook een uitvoeringstoets op, meen ik. Dat durf ik niet helemaal te zeggen. We waren er in ieder geval met ze over in gesprek.

De heer **Van Nispen**:

Bent u ermee bekend dat die algemene maatregel van bestuur, althans in concept, al gereed was? Die was bij de uitvoering namelijk al bekend en daarover kon men adviseren.

Mevrouw **Schiet**:

Met die algemene maatregel van bestuur waren we druk bezig. Bij die uitvoerders waren we daarover inderdaad in overleg. Wij hebben ook tussen ... De wetsbehandeling is in twee vergaderingen opgesplitst. Eentje was volgens mij eind juni, en eentje begin juli. Daartussen is ook een brief met de hoofdlijnen van de AMvB naar de Kamer gestuurd.

De heer **Van Nispen**:

De hoofdlijnen, maar niet de hele versie zoals die op dat moment bekend was?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, want mij is altijd verteld dat je dan de Raad van State schoffeert en dat snap ik ook.

De heer **Van Nispen**:

Dit boetebesluit specificceert wanneer mensen als fraudeur worden gezien. Is er na de wetsbehandeling nog gedebatteerd over het boetebesluit in de Tweede Kamer?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, want de uitkomst in de Tweede Kamer was dat ze het besluit ter informatie wilde hebben, maar wel voordat de wet in werking zou treden. Uit mijn hoofd is het besluit begin oktober 2012 vastgesteld. Toen is er een afschrift naar zowel de Eerste als Tweede Kamer gegaan. Maar dat was ter informatie.

De heer **Van Nispen**:

Dank u wel. Ik geef het woord weer aan mevrouw Simons.

Mevrouw **Simons**:

Dank u wel, meneer Van Nispen. Mevrouw Schiet, tot slot – we naderen het einde van het verhoor – willen we het graag met u hebben over uw tijd als afdelingshoofd Beleid bij de directie Kinderopvang. Als ik mij goed heb laten informeren, bent u daar van mei 2013 tot april 2018 werkzaam geweest. Er start dan een project. Gisteren zeiden we "het KEF-project", maar we hoorden van de heer Krug dat niemand die afkorting gebruikte. Het was dus het project Kwaliteitsverbetering en fraudebestrijding gastouderopvang. Neemt u mij niet kwalijk als ik in de loop van dit verhoor toch de afkorting KEF gebruik. Wat was de aanleiding om met dit project te starten?

Mevrouw **Schiet**:

De aanleiding was dat we vanuit verschillende organisaties signalen kregen dat het niet goed zat bij de gastouderopvang.

Mevrouw **Simons**:

"Organisaties". Kunt u ...

Mevrouw **Schiet**:

Ja, ik zal ze even toelichten. GGD'en, de Belastingdienst, de brancheorganisatie, gemeenten, de VNG, zeiden dat de kwaliteit van de gastouderopvang niet goed was. Ze zeiden: we hebben vermoedens dat de administratie een rommeltje is. Zo zijn geluiden binnengekomen bij het ministerie.

Mevrouw **Simons**:

Ik ga u even vragen heel specifiek te zijn. Er kwamen signalen binnen dat de kwaliteit niet goed zou zijn en de administratie waarschijnlijk ook niet. Zei u dat?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, dat zei ik, dat klopt. Maar ik weet niet meer precies ... Kijk, als u mij vraagt "welk tijdstip?" of "wanneer hoorde u wat van wie?", dan kan ik u dat niet zeggen.

Mevrouw **Simons**:

Nee hoor, ik vroeg even naar de formulering, maar die is helemaal duidelijk.

U was ook al een heel eind met ons te vertellen van wie die signalen kwamen.

Mevrouw **Schiet**:

Er was nog onze eigen directie, UBN; ik meen dat dat stond voor Uitvoeringsbeleid en Naleving. Die hoorde ook signalen. Misschien is het goed om te zeggen dat wij toen in de volgende situatie zaten. Ik was daar net begonnen als afdelingshoofd. Ik deed vooral de kwaliteit van de gastouderopvang. Ik had een collega die vooral de financiële kant deed, dus de toeslagenkant. In 2014 werden handhaving en naleving natuurlijk heel belangrijk. Er was ook best wel wat geld voor vernieuwende projecten wat betreft toezicht, handhaving en naleving. Omdat deze signalen allemaal binnenkwamen – dit kan ik alleen maar reconstrueren – hebben wij toen ook gedacht: "Je moet wat met die signalen, want als het helemaal fout gaat, wat dan? Of zijn dit incidentele signalen en valt het allemaal wel mee?" Wat mij nog heel erg bijgebleven is – ik weet niet wie dat gezegd heeft – is dat iemand zei: er zijn gastouderbureaus met een kast met de administratie voor de GGD en een kast met de administratie voor de Belastingdienst. De aanleiding voor dit gesprek was dat alle signalen bij elkaar maakten dat wij dachten: dan is het wel verstandig om te kijken of je die GGD-inspecteurs niet verder kan professionaliseren in hun toezicht op hoe je nou naar een administratie moet kijken.

Mevrouw **Simons**:

Was het tot dat moment zo dat de GGD uitsluitend keek naar de kwaliteit? U zegt: er was ook een kast met administratie voor de GGD. Dus ook op dat moment was de GGD al medeverantwoordelijk voor de controle, ook als het ging om de administratie?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, misschien is het even goed om aan te geven dat de GGD'en in opdracht van de gemeente het toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang doen.

Mevrouw **Simons**:

Kunt u "kwaliteit" voor mij heel kort specificeren?

Mevrouw **Schiet**:

Ja. Dat kan zijn hoeveel kinderen leidsters onder hun hoede hebben en of ze wel interactie hebben met de kinderen, want dat bepaalt de kwaliteit van de opvang.

Mevrouw **Simons**:
Pedagogische ...

Mevrouw **Schiet**:
Pedagogische inzichten.

Mevrouw **Simons**:
Hgyiëne ...

Mevrouw **Schiet**:
Het vierogenprincipe hebben we op een gegeven moment ook ingevoerd. Dat was na de zedenzaak in Amsterdam. Die veiligheidskant is er: zijn er wel verklaringen omtrent goed gedrag? Er is die veiligheidskant en de kwaliteitskant, dus hoe gaan die pedagogisch medewerkers met de kinderen om?

Mevrouw **Simons**:
Het was op dat moment de taak van de GGD om dat te controleren?

Mevrouw **Schiet**:
Ja. De GGD controleert in opdracht van de gemeente de kwaliteit van de kinderopvang. Die komt dus bij de aanbieders, zoals we dat zeggen, van de kinderopvang over de vloer. Dat zijn vaak kinderdagverblijven. Welke stad je ook ziet, die kom je heel vaak tegen. Maar ook bij de gastouderopvang. Dat was wat ingewikkelder, want in 2013 waren er iets van 44.000 gastouders. Dat zijn individuele mensen die thuis opvang organiseren voor kinderen. Die gastouders – dat was een wet van voor mijn tijd – moesten dus aangesloten zijn bij een gastouderbureau. Dat gastouderbureau moest dan op de contracten letten en kijken of er kinderen werden opgevangen. De GGD kan niet toezicht houden op 44.000 gastouderbureaus; daar hebben ze gewoon de mensen niet voor. Dus zij moesten een steekproef doen van ongeveer 5%, geloof ik, van de gastouders die in een gemeente werken.

Mevrouw **Simons**:
We hebben het dus nog steeds over kwaliteitscontrole, waar zij verantwoordelijk voor waren?

Mevrouw **Schiet**:
Over kwaliteitscontrole bij die gastouders thuis. En ze moeten dan toezicht houden op die gastouderbureaus. Want hoe maak je nou een goede steekproef?

Mevrouw **Simons**:

Voordat u helemaal die techniek ingaat, ben ik vooral benieuwd naar de onderbouwing die uiteindelijk heeft geleid tot het samenvoegen van die verantwoordelijkheid, zodat ook de GGD naar administratie ging kijken.

Mevrouw **Schiet**:

Er is geen ... Ik weet niet wat u bedoelt met "het samenvoegen van verantwoordelijkheid", maar wat de ...

Mevrouw **Simons**:

U schetst een situatie waarbij de GGD verantwoordelijk was voor de controle van de kwaliteit.

Mevrouw **Schiet**:

Ja.

Mevrouw **Simons**:

Op enig moment tijdens dit project worden de kwaliteitsverbetering en de fraudebestrijding gecombineerd. Dan gaat de GGD ook kijken naar de administratie.

Mevrouw **Schiet**:

Nee, dan ben ik niet duidelijk. In de wetgeving van 2010, denk ik, maar dat durf ik niet helemaal te zeggen, heeft de GGD ook de taak gekregen om naar die gastouderbureaus te kijken. Dat is, denk ik, voortgekomen uit die explosie van gastouders en de kosten die daaraan verbonden zijn. Die gastouders moesten toen aangesloten zijn bij een gastouderbureau. Die gastouderbureaus moeten ook toezicht houden op de kwaliteit van de gastouders die bij hen aangesloten zijn. Dus de GGD heeft als taak erbij gekregen om ook bij die gastouderbureaus te kijken. Zo'n gastouderbureau heeft een aantal gastouders onder zijn hoede waar het die contracten mee heeft. Dus de GGD'en gingen naar die gastouderbureaus. Daar zijn geen kinderen aanwezig, dus daar doen ze vooral onderzoek in de boeken. Waarom?

Mevrouw **Simons**:

Dat is wat ik probeer te achterhalen, mevrouw Schiet. Als de GGD specifiek verantwoordelijk is voor kwaliteitscontrole en er doet zich een nieuwe situatie voor – we krijgen heel veel gastouderbureaus, maar gastouderbureaus zijn vooral verantwoordelijk voor administratie – waarom

sturen we dan niet mensen die gespecialiseerd zijn in administratieve controle naar deze gastouderbureaus?

Mevrouw **Schiet**:

Dat is een wettelijke taak uit 2010, meen ik. Dat weet ik niet. Dat is echt van voor mijn tijd, maar dat zal daar toen gewikt en gewogen zijn; daar ga ik even van uit. Misschien wel belangrijk om ... Er is bij die gastouderbureaus de taak – het is precies wat u zegt – van een boekencontrole, zeg ik maar even oneerbiedig. Dat was nou niet de corebusiness van wat ze eigenlijk elke dag deden, want ze gingen meer naar die kinderen kijken. Dat was het nieuwe van dit project, en daarom gingen ze met de Belastingdienst kijken hoe je zo'n administratie moet bekijken.

Mevrouw **Simons**:

Dus de Belastingdienst deelde kennis over hoe men naar een administratie dient te kijken met de GGD, zodat de GGD ook naar administraties kon gaan kijken?

Mevrouw **Schiet**:

Zo heb ik het begrepen. Hoe ze dat precies deden, weet ik niet.

Mevrouw **Simons**:

Weet u wel op wiens initiatief dat was?

Mevrouw **Schiet**:

Dit project ... Formeel is het een subsidieaanvraag, dus dan komt het ... Dat is een beetje techniek. De overheid geeft subsidie als partijen van buiten zeggen: goh, wij hebben hier een maatschappelijk probleem en dit moet opgelost worden. Maar ik denk dat dit, als ik het mij goed herinner, nog een beetje een soort combinatie was tussen dat wij geluiden hoorden en dat de Belastingdienst, GGD en gemeenten ook samen zeiden: wij willen hier samen mee aan de bak, maar er is geen geld voor, want de inzet van personeel – meegaan met zo'n controle – kost natuurlijk geld.

Mevrouw **Simons**:

Dus u zegt dat er in uw optiek een financiële overweging was om die controlefunctie te combineren, want er waren simpelweg niet genoeg mensen bij de Belastingdienst om die 44.000 gastouderbureaus te bezoeken?

Mevrouw **Schiet**:

Neeneenee, dat weet ik niet. Er was niet genoeg geld voor de GGD'en om 44.000 vraagouders te bezoeken, dus de aanbieders van ...

Mevrouw **Simons**:

Gastouderbureaus?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, gastouders zelf, dus de mensen die thuis de opvang verzorgen. Ze kunnen niet bij 44.000 mensen over de vloer. Ze moeten wel wettelijk een bepaald percentage bezoeken – dat ligt vrij laag: op 5% – om te kijken of die kinderen wel goed worden opgevangen, of dat wel verantwoord is.

Mevrouw **Simons**:

Maar mevrouw Schiet, waarom werd de controle van de boekhouding bij de GGD belegd?

Mevrouw **Schiet**:

Die vraag hebben we volgens mij net gehad. Dat stond in de wet.

Mevrouw **Simons**:

Dat stond in de wet. Maar u zegt: dus moesten zij ook naar gastouderbureaus, omdat er niet genoeg ...

Mevrouw **Schiet**:

Nee. Ik ben niet duidelijk, begrijp ik. Een gastouder moet, voordat die kinderopvang mag aanbieden, aangesloten zijn bij een gastouderbureau. Een gastouderbureau moet kijken: kloppen de contracten? De "kassiersfunctie" heet dat, geloof ik. Gastouderbureaus – ik weet niet precies van wanneer dat dateert; het kan ook zijn dat dat vanaf 2013 was – moesten ook in de gaten houden of de kwaliteit van de gastouders die bij hen waren aangesloten voldoende is.

Mevrouw **Simons**:

Duidelijk.

Mevrouw **Schiet**:

Want dat mag je natuurlijk verwachten als ouders. Je brengt je kind naar een gastouder en je hoopt dat de opvang van die gastouder goed is. Tegelijkertijd is de controle op die 44.000 mensen heel ingewikkeld. Die gastouderbureaus zijn daartussen gekomen. De GGD'en, belast met de

controle op de kwaliteit van de kinderopvang, moesten dus 5% van de gastouders bezoeken en ze moesten de kassiersfunctie van de gastouderbureaus in de gaten houden. Op de vraag waarom die kassiersfunctie daar is neergelegd, moet ik het antwoord schuldig blijven. Tegelijkertijd hebben ze bij zo'n gastouderbureau zicht op: dit zijn mijn gastouders, dus naar wie wil je toe? Dat zou ook kunnen.

Mevrouw **Simons**:

Het wordt allengs duidelijker. Dank u wel, mevrouw Schiet. Hoe heeft dit project uiteindelijk bijgedragen aan een vermindering van het aantal frauduleuze gastouderbureaus?

Mevrouw **Schiet**:

Wat ik terug kan vinden uit de resultaten, is dat er 77 bureaus zijn onderzocht en dat er uiteindelijk 11 bureaus uit het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen zijn geschreven. Eén bureau is failliet gegaan; dat kan natuurlijk gebeuren. Vijf zijn uitgeschreven vanuit handhavingsperspectief en vijf zijn zelf gestopt. Wat betekent een inschrijving nou? Waarom is zo'n inschrijving bij dat register belangrijk? Dat is omdat je alleen kinderopvangtoeslag kan krijgen als een gastouderbureau ingeschreven staat in dat landelijke register.

Mevrouw **Simons**:

Weet u of er naar aanleiding van dit project ook frauduleuze gastouderbureaus zijn gemeld bij het CAF?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, dat weet ik niet.

Mevrouw **Simons**:

Dat weet u niet. Weet u wel wat het financieel heeft opgeleverd, los van een aantal bureaus die deze diensten niet langer mochten leveren? Weet u iets over andere opbrengsten?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, dat weet ik niet en dat was ook geen doel van het project. Het doel van het project was om te kijken hoe je tot goede samenwerking in de handavingsketen komt, hoe we de voorlichting naar gastouders, gastouderbureaus en vraagouders kunnen verbeteren over wat de rechten en de plichten zijn en wat ze moeten doen, en hoe we de inspecteurs van de GGD'en goed voorbereiden op deze specialistische vorm van toezicht.

Mevrouw **Simons**:

En ... Ja, ik had nog een vraag, maar daar kom ik misschien straks nog op. Ook omwille van de tijd, mevrouw Schiet – dat is ook een klein verzoek aan u om het misschien hier en daar wat beknopter te houden – ga ik door met mijn volgende vragen. Het KEF-project wil de gegevensuitwisseling tussen Belastingdienst en de GGD stimuleren. Wij begrepen uit het verhoor met mevrouw Derks dat het ministerie ook zelf bureaus had aangedragen in deze 77, hè?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, dat hoorde ik gisteren ook, maar dat is ...

Mevrouw **Simons**:

Dat was nieuw voor u?

Mevrouw **Schiet**:

Dat was helemaal nieuw voor mij. Ik kan me ook niet voorstellen op wat voor grond we dat zouden doen. Maar als zij dat zegt ... Ik geloof het onmiddellijk. Maar ik zou het niet weten, nee.

Mevrouw **Simons**:

Dank u voor dit antwoord. Dan even naar die gegevensuitwisseling tussen Belastingdienst en de GGD. Waarom was het wenselijk om die gegevensuitwisseling te stimuleren?

Mevrouw **Schiet**:

Ik snap niet zo goed wat u bedoelt met "die gegevenswisseling".

Mevrouw **Simons**:

Nou, gegevensuitwisseling.

Mevrouw **Schiet**:

Ik weet dat er in het project gekeken is naar het handhaven op signalen vanuit de Wko, de Wet kinderopvang, en ik weet dat ze bij de GGD aan het kijken waren, samen met de Belastingdienst, of je gegevens van derden, zoals dat dan heet – dat heeft mevrouw Derks gisteren ook uitgelegd – ook kunt gebruiken bij de handhaving. Dat was het stuk waar ze met elkaar keken naar: hoeveel gastouders zijn er nou aangesloten bij een gastouderbureau? Waarom dat belangrijk is, is omdat het uitgangspunt was ... Of "uitgangspunt"? Het beeld was dat als iemand overtredingen begaat op

één domein, het ook vaak op een ander domein is. Dat was eigenlijk een soort hypothese, in mijn optiek, die daar ook bekeken werd.

Mevrouw **Simons**:

U zegt dat het in uw optiek een hypothese was.

Mevrouw **Schiet**:

Ja, het is ... Weet u, het zijn 77 bureaus, dus daarmee zijn algemene uitspraken best wel ingewikkeld.

Mevrouw **Simons**:

Nou ja, een hypothese is meestal een aanname, een ...

Mevrouw **Schiet**:

Het was een van de geluiden. U maakt misschien ... Misschien zeg ik het nu iets te zwaar. De veronderstelling.

Mevrouw **Simons**:

Goed, dank u wel. Weet u ook welke gegevens werden uitgewisseld?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, nee.

Mevrouw **Simons**:

En weet u of de GGD gegevens leverde aan de Belastingdienst?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, weet ik ook niet.

Mevrouw **Simons**:

Vice versa?

Mevrouw **Schiet**:

Ik weet alleen dat in het projectplan stond dat er werd gekeken naar welke gegevens we binnen de huidige wet- en regelgeving konden delen en welke we niet konden delen.

Mevrouw **Simons**:

En weet u ook het antwoord op de vraag welke gegevens al dan niet gedeeld mochten worden?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, nee.

Mevrouw **Simons**:

En was er een wettelijke basis voor deze gegevensdeling?

Mevrouw **Schiet**:

De basis, voor zover ik weet en wat mevrouw Derks gisteren ook zei, is dat de Belastingdienst gegevens met de GGD mocht delen. Daar zijn geen bijzondere ...

Mevrouw **Simons**:

Weet u of daar een convenant onder lag of dat daarvoor een wettelijke basis gecreëerd is?

Mevrouw **Schiet**:

Eigenlijk moet ik me daar verlaten op wat er gisteren gewisseld is, want dat is niet mijn tak van sport.

Mevrouw **Simons**:

Nee, en als u ergens geen kennis over heeft, kunt u er niet over verklaren. Dat vraag ik zeker niet van u. Dank u wel.

In het eindrapport van het KEF-project staat dat zowel de Belastingdienst als de GGD gebruik hebben gemaakt van risicoprofielen om gastouderbureaus op te sporen ter controle. Weet u om wat voor soort risicoprofielen dat ging?

Mevrouw **Schiet**:

Nee. Alleen de profielen die mevrouw Derks gisteren schetste, herkende ik.

Mevrouw **Simons**:

Die herkende u. En weet u welke gegevens daarbij zijn gebruikt?

Mevrouw **Schiet**:

Nee, weet ik ook niet.

Mevrouw **Simons**:

Weet u hoe deze risicoprofielen tot stand zijn gekomen?

Mevrouw **Schiet**:

Nee. Daarop moet ik u het antwoord ook schuldig blijven.

Mevrouw **Simons**:

Mag ik u vragen waarom u het niet weet?

Mevrouw **Schiet**:

Ja, dat mag u vragen. Omdat dat aan de GGD was, en dat ... Ja.

Mevrouw **Simons**:

En weet u of zij dat deden op basis van risico's, onderzoek ...

Mevrouw **Schiet**:

Nee, dat weet ik niet, nee. Daar verlaat ik me volledig ... Weet u, de contacten daarover waren met de GGD. Die doen de dingen ook op hun manier, om hun werk goed te doen en hun handhaving capaciteit goed in te zetten, zoals mevrouw Derks gisteren heeft uitgelegd.

Mevrouw **Simons**:

En u had geen reden om additionele vragen te stellen over de herkomst of de vorm van deze gegevensdeling?

Mevrouw **Schiet**:

Nee. Voor zover ik weet, is alles binnen de wet- en regelgeving gebeurd, en daar vertrouw ik dan ook op.

Mevrouw **Simons**:

Weet u hoe de kennis over het waarborgen van privacy bij de ontwikkeling van risicoprofielen was geborgd binnen de projectgroep?

Mevrouw **Schiet**:

Nee. Maar privacy ... Ik weet alleen dat ... Want zoals u zei, gaan we dan een soort detailniveau in, en ik weet niet of we ... Het antwoord blijft nee als u heel veel detailvragen hierover heeft, want dat weet ik gewoon niet. Maar privacy-aspecten zijn wel heel belangrijk. Dat is ook wat mevrouw Derks gisteren schetste: in die gegevensuitwisseling is, zoals ik gisteren van haar begreep ... Ik heb ook nooit gehoord dat er op persoonsniveau dingen gewisseld zijn. Het was meer het aantal aansluitingen bij bijvoorbeeld een gastouderbureau, wat weer een verklaring kan zijn: als je heel veel gastouders bij één gastouderbureau hebt, hoe kan een gastouderbureau dan toezicht houden op de kwaliteit van die gastouders? Dat was natuurlijk een vraag die ze ergens onderliggend hadden, maar privacygegevens met naam en toenaam ... Nee.

Mevrouw **Simons**:

Uit een nota van oktober 2015, om precies te zijn 13 oktober 2015, blijkt dat het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid familierelaties bij gastouderbureaus ook koppelde aan een hoger risico op misbruik en oneigenlijk gebruik én slechte pedagogische kwaliteit. Daarnaast bleek uit het openbaar verhoor met mevrouw Derks – dat u ook gezien heeft, heb ik gemerkt – dat familierelaties ook een van de selectiecriteria waren. Mevrouw Derks zat hier gisteren natuurlijk in haar hoedanigheid als projectleider bij GGD GHOR. Waar was het verhoogde risico op slechte pedagogische kwaliteit op gebaseerd?

Mevrouw **Schiet**:

Ik ga even uit – want deze nota heb ik niet helemaal scherp – van de bevindingen van de GGD'en en de rapportages die ze hebben gemaakt over de gastouderopvang. Dat heb ik niet zelf verzonnen; laat ik het daarop houden. Kijk, de GGD houdt natuurlijk toezicht op gastouders, dus ik ga ervan uit dat bij de familierelaties ... Maar dan ga ik speculeren.

Mevrouw **Simons**:

Hebben deze conclusies geen vragen opgeroepen bij het ministerie als in: laten we eens onderzoeken of het klopt dat familierelaties en dergelijke zaken samen tot een verhoogd risico kunnen leiden?

Mevrouw **Schiet**:

Nee. Er is wel ... Wat belangrijk was, is dat ... Kijk, gastouderopvang stond zo negatief in het nieuws in die tijd dat het belangrijk was om te kijken naar ... De gastouderopvang heeft een ontzettend belangrijke plek in het kinderopvangstelsel en kwam tegelijkertijd alleen maar negatief in het nieuws. We hebben toen gezegd dat we moeten kijken hoe de kwaliteit is van de gastouderopvang en dat we ook met elkaar in gesprek moeten, want dat was wel een algemeen beeld: accepteren we een lager kwaliteitsniveau bij de gastouderopvang dan in de reguliere opvang?

Mevrouw **Simons**:

Was deze wet, de kinderopvangtoeslagwet, ook niet juist bedoeld om informele opvang te stimuleren opdat er meer arbeidsparticipatie kon plaatsvinden? Informele opvang bijvoorbeeld door familie?

Mevrouw **Schiet**:

Nee. Informele opvang is geen onderdeel van de Wet kinderopvang.

Mevrouw **Simons**:

Dank. Mijn vraag is eigenlijk: waarom is het aannemelijk dat familiale opvang – laat ik het dan zo noemen; opvang door bijvoorbeeld familie – een verhoogd risico op fraude zou opleveren?

Mevrouw **Schiet**:

Ehm ... Waarom is dat aannemelijk? Er zijn denk ik twee dingen in de familiale opvang die voor kinderopvang belangrijk waren. Eén is dat de kwaliteit van kinderopvang heel erg samenhangt met het opleidingsniveau en de geschooldheid van degene die de kinderen opvangt. Dat was een reden om gastouderopvang te professionaliseren. Dat wil niet zeggen dat familierelaties daarmee buitenspel staan, als iemand goed opgeleid is. De tweede kant is dat je als vraagouder een financiële verbintenis hebt met een gastouder. Het enige wat ik u kan zeggen, is ... Ik bedoel, ik kan gaan speculeren, hoor, van: goh, word je dan onder druk gezet om meer uren te vragen of ... Maar dat weet ik echt even niet. Ik weet alleen ...

Mevrouw **Simons**:

Als de GGD bij het ministerie komt en zegt: "Wij zien een aantal zaken die wij koppelen aan een hoger risico op misbruik en oneigenlijk gebruik en slechte pedagogische kwaliteit. Een daarvan is een familierelatie ..."

Mevrouw **Schiet**:

Het enige verhaal dat ik u hierover kan vertellen – maar dat zat meer op oneigenlijk gebruik – is dat er geld gestort werd naar iemand voor wie je dan kinderopvangtoeslag kreeg, en dat de hele familie daarna met die toeslag op wintersport ging. Nou, dat is onei... Dat kan oneigenlijk gebruik zijn, het kan ook misbruik zijn. Ik kan verder hierover gaan gissen, maar dat ga ik niet doen. Ik denk dat twee dingen belangrijk waren. Eén is dat de vraag bij familierelaties altijd is of je er als samenleving en als overheid – maar dat is een meer principiële vraag die ook politiek een paar keer langs is geweest – nou gemeenschapsgeld tegenover moet zetten als ik bijvoorbeeld pas op de kinderen van mijn zus, als ik een zus zou hebben. Of is dat iets wat je van iemand mag verwachten?

Mevrouw **Simons**:

Maar de wet maakte mogelijk dat uw zus – sterker nog, misschien wel min of meer verplicht, maar u kunt mij dat goed uitleggen – indien u een zus zou hebben en indien die op uw kinderen zou passen, aan bepaalde regels moest voldoen. Daarmee zou uw zus zich als gastouder moeten inschrijven bij een gastouderbureau.

Mevrouw **Schiet**:

Ja.

Mevrouw **Simons**:

De wet maakt dat mogelijk. Tegelijkertijd hoor ik u zeggen: maar moeten we wel willen dat we die familierelaties ...

Mevrouw **Schiet**:

Dat is destijds een politieke vraag geweest, omdat de bedragen best wel opliepen. Die vragen zijn uiteindelijk ook aan bod geweest in het interdepartementaal beleidsonderzoek hiernaar. Moet je familierelaties niet uit de professionele kant van kinderopvang halen? Daar is toen ook niet voor gekozen. Dat is het enige wat ik daarover kan zeggen. Ik kan niks zeggen over een een-op-eenrelatie tussen familierelaties en fraude, want dan doe ik heel veel mensen onrecht aan.

Mevrouw **Simons**:

Ik dank u daarvoor. Tegelijkertijd blijkt dat het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid familierelaties bij gastouderbureaus koppelde aan een hoger risico op misbruik en oneigenlijk gebruik. Het is mij helaas nu nog niet duidelijk geworden waarom dat aannemelijk was.

Mevrouw **Schiet**:

Ik denk dat ik u hier verder niet mee kan helpen, anders dan de veronderstelling – ik bedoel, ik ken de nota niet meer, ik ken de context niet – dat het, omdat je elkaar goed kent, makkelijker is dat je dan meer uren schrijft. Maar dat is een premisse en daarmee doe ik ook mensen onrecht aan. Dus ik kan u niet verder helpen. Punt.

Mevrouw **Simons**:

Ik wil u geenszins verleiden mensen onrecht aan te doen. Ik kom dan tot de conclusie dat we aan het einde zijn gekomen van dit verhoor. Ik geef het woord graag aan de voorzitter. Dank u wel.

De **voorzitter**:

Ja, we zijn inderdaad aan het einde gekomen van dit openbaar verhoor. Namens de enquêtecommissie dank ik u voor dit verhoor.

Sluiting 14.48 uur.
